

Årsmelding 1995

Innledning

[Lov av 18. juni 1971 om Norsk språkråd](#)
[Vedtekter for Norsk språkråd](#)
[Medlemmer og varamedlemmer 1992-1995](#)
[Styre](#)
[Fagnemnd](#)
[Sekretariat](#)
[Stedsnavntjenesten](#)
[Budsjett og regnskap 1995](#)
[Målstruktur for Norsk språkråd](#)

Virksomheten i 1995

1 Administrasjon og organisasjon

[1.1 Justering av vedtektene](#)
[1.2 Utvidelse av Språkrådets lokaler](#)
[1.3 Internkontroll](#)
[1.4 Avlevering av eldre arkivmateriale](#)
[1.5 Møter i råd, styre og fagnemnd](#)

2 Rettskrivingssaker

[2.1 Vedtak som gjelder bokmål og nynorsk](#)
[2.1.1 Geografiske navn](#)
[2.1.2 Offisielle statsnavn](#)
[2.1.3 Innbyggerbetegnelser på -er/-ar](#)
[2.1.4 Navn på EU og organer i EU](#)
[2.1.5 Historiske navn](#)
[2.1.6 Navn på språk](#)
[2.1.7 Fuglenavn](#)
[2.1.8 Dataord](#)
[2.1.9 Medisinske fagord](#)
[2.1.10 Ord fra engelsk](#)
[2.1.11 Enkeltord](#)
[2.1.12 Betegnelser for bokmål og nynorsk på andre språk](#)
[2.1.13 Sammensetningsfugen](#)
[2.1.14 Stor/liten forbokstav, sammenskriving/særskrivning, bindestrek](#)
[2.2 Transkripsjon fra russisk](#)
[2.3 Vedtak som gjelder bokmål](#)
[2.4 Vedtak som gjelder nynorsk](#)
[2.4.1 Landsnavnet](#)
[2.4.2 Flertall av hankjønnsord på -a og -nad](#)
[2.4.3 Bøying av noen e-verb](#)
[2.4.4 Enkeltord](#)
[2.5 Tilrådinger i ordbruk](#)
[2.6 Tilrådinger i syntaksspørsmål](#)

3 Navnesaker

[3.1 Historiske navn](#)
[3.2 Geografiske navn](#)
[3.3 Geologiske navn](#)

4 Ord som kan tas inn i nynorske ordlister

5 Kjønnbalansert språkbruk

6 Terminologi- og fagspråkarbeid

[6.1 Terminologikomiteen for fysikk og kjemi](#)
[6.2 Elektronikkterminologi](#)
[6.3 Dataterminologi](#)
[6.4 Statens fellesblankettutvalg](#)

7 Arbeidet med lærebøker

[7.1 Språklig gransking av lærebøker](#)
[7.2 Feil i godkjente lærebøker](#)

- 7.3 NLS' rådgivende utvalg i lærebokspørsmål
- 7.4 Håndbok i lærebokgransking
- 7.5 Språket i fellesspråklige lærebøker

8 Ordbøker og ordlister

- 8.1 Nynorskordlista

9 Arbeidet med nyord

10 Informasjon og språklig rådgiving

- 10.1 *Språknytt*
- 10.2 *Språkkurere*
- 10.3 *Statsspråk*
- 10.4 Språkrådets skriftserie
- 10.5 Språkrådets websider
- 10.6 Språksider i Tekst-TV
- 10.7 Presentasjonsbrosjyre om Språkrådet
- 10.8 Pressemeldinger og presseklipp
- 10.9 Avisinnlegg
- 10.10 Radio- og avisintervju
- 10.11 Besøk av studenter og skoleelever

11 Deltaking på møter, kurs og konferanser

12 Skolesaker

- 12.1 Engelskopplæring i grunnskolen
- 12.2 Opptakskrav i norsk til allmennlærerutdanninga
- 12.3 IT i norsk utdanning - Plan for 1996-99

13 Måljamstilling

- 13.1 Lov om målbruk i offentlig tjeneste
- 13.2 Målform i eksamensoppgaver
- 13.3 Ajourført utgave av *Målbruk i offentlig teneste – Reglar og råd*
- 13.4 Informasjon i *Statsspråk*

14 Spørreundersøking om bruk av nynorsk og om "Noreg"/"Norge"

15 Offentlig målbruk

- 15.1 Språklig gjennomgåing av offentlige og ikke-offentlige dokument, skjema o.a.

16 Statusvern for norsk

- 16.1 Generelt
- 16.2 *Navn i neon*
- 16.3 "Engelsk er bra, men norsk er bedre i Norge"
- 16.4 *Ja til norsk*
- 16.5 Diplom for godt navnevelt

17 Fagseminar om språklig purisme

18 Norsk språkpris

19 Norsk språk i EU/EØS

20 Høringsuttalelser

- 20.1 Utkast til læreplan for fag i grunnskolen
- 20.2 *NOU 1995: 18 Ny lovgivning om opplæring*

21 Rådet for skriftkultur

22 Elektroniske hjelpemidler i språknemndenes arbeid

23 Det nordiske språksamarbeidet

Innledning

Lov av 18. juni 1971 om Norsk språkråd

§ 1

Det opprettes et råd for språkvern og språkdyrking. Rådet skal ha navnet Norsk språkråd. Norsk språkråd skal:

- a. verne om den kulturarv som norsk skriftspråk og talespråk representerer, fremme tiltak som kan øke kunnskapen om norsk språk, dets historie og egenart, fremme toleranse og gjensidig respekt i forholdet mellom alle som bruker norsk språk i dets forskjellige varianter, og verne om den enkelte borgers rettigheter når det gjelder bruken av språket,

b. følge utviklingen av norsk skriftspråk og talespråk og på dette grunnlag fremme samarbeid i dyrkingen og normeringen av våre to målformer og støtte opp om utviklingstendenser som på lengre sikt fører målformene nærmere sammen,

c. gi myndighetene råd i språkspørsmål, særlig når det gjelder språkbruken i skolen, i Norsk rikskringkasting og i statstjenesten, uttale seg om prinsipper for normering av skriftspråket og av stedsnavn, og komme med forslag om lovgivning i språkspørsmål,

d. gi råd og rettledning til allmennheten,

e. fremme og delta i nordisk samarbeid om språkdyrking, og

f. sørge for at resultatene av rådets arbeid blir gjort kjent.

§ 2

Kongen fastsetter nærmere vedtekter for rådets sammensetning, organisasjon og virksomhet.

§ 3

Denne lov trer i kraft fra den dag Kongen bestemmer.

Vedtekter for Norsk språkråd

fastsatt ved kongelig resolusjon 29. oktober 1971, med seinere endringer 7. april 1972, 9. januar 1976, 25. november 1983, 10. februar 1984, 20. november 1987 og 10. januar 1992.

§ 1. Rådets sammensetning.

Norsk språkråd består av 38 medlemmer fordelt på to like seksjoner, en for bokmål og en for nynorsk.

For medlemmene oppnevnes varamedlemmer.

Rådets medlemmer blir oppnevnt for fire år. Følgende institusjoner oppnevner rådets medlemmer og varamedlemmer:

	Bokmål	Nynorsk
Norske universiteter og vitenskapelige høgskoler ved Det norske universitetsråd.....	3	3
Grunnskolen ved sin lærerorganisasjon.....	1	1
Den videregående skolen, folkehøgskolen og lærerhøgskolen ved sine lærerorganisasjoner	1	1
Landslaget for norskundervisning.....	1	1
Den norske Forfatterforening.....	2	2
Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening	1	1
Norsk Oversetterforening, Statsautoriserte translatørers forening og Oversetterutvalget i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening.....	1	1
Den norske Forleggerforening.....	1	1
Norsk Presseforbund.....	1	1
Norsk rikskringkasting ved styret.....	1	1
Riksmålsforbundet.....	2	
Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur...	2	
Noregs Mållag.....		2

Det Norske Samlaget.....		1
Norsk Måldyrkingslag.....		1
Landslaget for språklig samling.....	1	1
Norsk Skuespillerforbund.....	1	1

Dersom en institusjon eller organisasjon som oppnevner medlemmer og varamedlemmer i rådet, opphører eller vesentlig endrer sin virksomhet, kan Kongen endre rådets sammensetning også med virkning for medlemmer hvis funksjonstid ikke er ute.

Blant sine medlemmer velger rådet selv en fagnemnd på åtte medlemmer, fire fra hver seksjon, med personlige vararepresentanter.

Medlemmene av fagnemnda har for øvrig de samme rettigheter og plikter som andre medlemmer i rådet.

§ 2. Rådets styre og fagnemnd.

Hver seksjon i rådet velger sin leder for ett år om gangen. Seksjonslederne er skiftevis, ett år om gangen, leder og nestleder i rådet. Ved første valg avgjøres ved loddtrekning hvilken seksjon som skal ha ledervervet i rådet.

Seksjonene i fagnemnda velger for ett år om gangen hver sin leder. De to er skiftevis leder og nestleder i den samlede fagnemnd, slik at lederen i fagnemnda alltid er fra den seksjon som ikke har ledervervet i rådet.

Rådet har et styre på seks medlemmer: Leder og nestleder for rådet, som samtidig er leder og nestleder for styret, leder og nestleder for fagnemnda, og to seksjonsvalgte medlemmer, en fra hver seksjon.

Seksjonene i fagnemnda velger blant sine medlemmer personlige vararepresentanter til styret for lederen og nestlederen i fagnemnda. Personlige vararepresentanter for de andre styremedlemmene velges av seksjonene i rådet.

§ 3. Møter i rådet, i fagnemnda og i styret.

Rådet holder minst ett møte om året. Styret innkaller til rådsmøter med minst 2 ukers varsel. Sakliste sendes medlemmene innen samme frist. Ingen sak må tas opp til avgjørelse på rådsmøtet hvis den ikke har vært ført på saklista, med mindre rådet enstemmig beslutter det. Rådet skal innkalles hvis minst 13 medlemmer krever det.

Rådets fagnemnd møter så ofte som nødvendig, og minst fire ganger i året. Lederen i fagnemnda sørger for å kalle inn til møtene.

Rådets styre møter så ofte som nødvendig. Lederen i styret sørger for å kalle inn til møtene.

§ 4. Saksbehandling og vedtak.

Saker i rådet avgjøres enten i plenum eller i en seksjon. Saker som i betydelig grad berører begge språkformer, skal alltid avgjøres av rådet i plenum. Slike saker skal enten legges fram direkte for rådet i plenum eller først legges fram for den ene eller for hver av seksjonene til uttalelse. Saker som berører den ene språkform, men ikke i betydelig grad den andre, skal avgjøres i den seksjon som saken berører, men også da etter forutgående drøfting i plenum, jfr. dog annet ledd siste punkt.

Det er rådets styre som avgjør hvilke saker som skal legges fram direkte for rådet i plenum til avgjørelse, og hvilke som først skal legges fram for den ene eller for hver av seksjonene til uttalelse. Det kan også treffe beslutning om at saker som etter første ledds siste punkt skal avgjøres i en seksjon, skal legges fram for vedkommende seksjon til avgjørelse uten forutgående drøfting i plenum.

Saker av rent språklig karakter kan styret legge fram direkte for fagnemnda uten forutgående drøfting i rådet i plenum, dersom saken haster eller dersom styret etter omstendighetene for øvrig finner det hensiktsmessig.

En sak som styret har lagt fram for rådet i plenum til direkte avgjørelse, skal, før avgjørelse treffes i plenum, også legges fram for den ene seksjon eller for hver av seksjonene, dersom dette blir krevd av fire medlemmer av vedkommende seksjon. Alle avgjørelser ved plenumsbehandling i rådet krever flertall innenfor hver av seksjonene.

Rådet er vedtaksført når minst 13 medlemmer fra hver av seksjonene er til stede. Alle avgjørelser i seksjonen treffes ved simpelt flertall. I tilfelle stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

Seksjonen er vedtaksfør når minst 13 medlemmer er til stede.

Alle avgjørelser i rådets styre treffes ved simpelt flertall. I tilfelle stemmelikhet skal saken legges fram for rådet. Styret er vedtaksført når minst to medlemmer fra hver seksjon er til stede.

§ 5. Fullmakter i normeringsspørsmål.

Norsk språkråd har fullmakt til å gjøre endelig vedtak i normeringsspørsmål som gjelder

- a. skrivemåte og bøyning av nye ord og andre enkeltord som ikke tidligere er normert i norsk (gjelder også transkripsjon av utenlandske navn)
- b. forkortelser
- c. tegnsetting
- d. datering og andre talluttrykk
- e. stor eller liten forbokstav
- f. særskrivning eller sammenskriving
- g. orddeling

Vedtak om gjennomgripende endringer av hele systemer og vedtak om endring i skrivemåte eller bøyning av enkeltord som tidligere er normert i norsk, skal legges fram for departementet til godkjenning.

§ 6. Styrets oppgaver.

Styret fordeler de saker som kommer inn til Språkrådet, forbereder rådsmøtene, innkaller til møtene og har ansvaret for at rådets vedtak blir gjennomført. Styret varetar rådets kontakt med myndighetene og representerer rådet i tiden mellom rådsmøtene.

Styret utarbeider for rådet forslag til budsjett og årsmelding, og sørger for at budsjettforslag, regnskap og årsmelding, som også omfatter fagnemndas virksomhet, er innsendt til departementet innen den fastsatte frist for budsjettframlegg. Års- meldingen sendes til alle oppnevnte institusjoner og organisasjoner. Rådets styre har innen budsjettets ramme adgang til å la særutvalg eller enkeltpersoner ta seg av særlige spørsmål.

§ 7. Fagnemndas oppgaver.

Fagnemnda er et faglig og konsultativt organ innen Norsk språkråd.

Etter oppdrag fra rådet skal nemnda utrede spørsmål av rent språklig karakter, og stå til konsultativ tjeneste for myndighetene, offentlige institusjoner, presse og allmennhet i faglige språkspørsmål.

Konkrete oppgaver for fagnemnda er f.eks.:

1. å gi rettleiing om språkbruk, ortografi, terminologi, syntaks og stil i lærebøkene for skoleverket,
2. å fremme enhet i terminologi innenfor hver språkgruppe, og, så langt det er naturlig, for begge språkgrupper under ett,
3. å registrere utviklingen av norsk skriftspråk og talespråk i samarbeid med språkvitenskapelige institusjoner,
4. å vareta rådets kontakt og samarbeid med liknende institusjoner i andre nordiske land. Rådets styre kan innenfor rammen av denne paragraf gi nærmere instruks for fagnemndas virksomhet, herunder spørsmålet om delegering av avgjørende myndighet til nemnda i rent språklige spørsmål.

§ 8. Sekretariatet.

Til det daglige arbeid får Norsk språkråd et sekretariat med nødvendig sekretærhjelp for hver språkform og ellers den kontorhjelp som trengs.

Alle tilsetninger foretas av rådets styre.

Styret setter opp instruks for sekretariatet og fører tilsyn med arbeidet ved lederen og nestlederen. Til sekretariatet knyttes en jurist som konsulent for styret i rådet.

Medlemmer og varamedlemmer i Norsk språkråd 1992–1995

Oppnevnt av:	Medlemmer:	Varamedlemmer:
Norske universitet og vitenskapelige høgskoler ved	Professor Dag Gundersen (bm.)	Professor Kjell Ivar Vannebo
Det norske universitetsråd	Professor Kirsti Koch Christensen (bm.) Førsteamanuensis Arne Kjell Foldvik (bm.) Professor Kjell Venås (nyno.) Professor Jarle Bondevik (nyno.) Professor Tove Bull (nyno.)	Amanuensis Ole-Jørgen Johannessen Førsteamanuensis Ellen Andenæs Professor Else Mundal Professor Oddvar Nes Førsteamanuensis Gulbrand Alhaug
Grunnskolen ved Lund sin lærerorganisasjon	Rektor Aslaug Ligaard (bm.) Informasjonskonsulent Jan Olav Bruvik (nyno.)	Studierektor Torill Scharning Logoped Håkon Askeland
Den videregående skolen, folkehøgskolen og lærerhøgskolen ved sine lærerorganisasjoner	Adjunkt Randi Moxnes Karlsen (bm.) Høgskolelektor Rutt Trøite Lorentzen (nyno.)	Adjunkt Jostein Gaarder Førsteamanuensis Torlaug Løkensgard Hoel
Landslaget for norskundervisning	Førsteamanuensis Lars Anders Kulbrandstad (bm.) Undervisningsinspektør Jan E. Byberg	Høgskolelektor Anne Høigaard Lektor Olav Veka

(nyno.)

Den norske Forfatterforening	Forfatter Kolbjørn Brekstad (bm.) Forfatter Erna Moen (bm.) Forfatter Åse Lilleskare Faugstad (nyno.) Forfatter Lars Amund Vaage (nyno.)	Forfatter Sissel Lange-Nielsen Forfatter Jo Ewo Forfatter Liv Nysted Forfatter Åsmund Forfang
Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening	Lektor Egil Børre Johnsen (bm.) Høgskolelektor Tordis Fosse (nyno.)	Forlagssjef Reidunn Guldal Lektor Kari Marie Thorbjørnsen
Norsk oversetterforening, Statsautoriserte transløtørers forening og Oversetterutvalget i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening	Redaktør Herbert Svenkerud (bm.) Språkkonsulent Åshild Nordstrand (nyno.)	Statsautorisert translatør Petter Svanevik Oversetter Eli Oftedal
Den norske Forleggerforening	Direktør Ola Haugen (bm.) Redaktør Olav Vähle Hauge (nyno.)	Konsulent Kjell Heggelund Sjefredaktør Øyunn Krokann
Norsk Presseforbund	Journalist Eva Braathen Dahr (bm.) Redaktør Asgeir Olden (nyno.)	Sjefredaktør Gunnar Stavseth Journalist Olav Kjelsvik
Norsk rikskringkasting ved styret	Programredaktør Mette Janson (bm.) Programredaktør Herbjørn Sørebo (nyno.)	Programsekretær Arnulf Grut Distriktssjef Magni Øvrebotten

Riksmålsforbundet	Professor Aksel Lydersen (bm.) til 10.10.94 Erik Gjestvang fra 10.10.94 Førsteamanuensis Tor Guttu (bm.)	Lektor Erik Gjestvang (til 10.10.94) Lektor Hilde Sejersted (fra 1.1.95) Lærer Bjørn Haagensen
Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur	Professor Arthur O. Sandved (bm.) Amanuensis Ole Michael Selberg (bm.)	Mag. Nils Heyerdahl Forlagssjef Øistein Parmann
Noregs Mållag	Professor Arnold Dalen (nyno.) Lektor Ingeborg Donali (nyno.)	Amanuensis Roger Lockertsen Kultursjef Maria Høgetveit Berg
Det Norske Samlaget	Professor Kåre Lilleholt (nyno.)	Språkkonsulent Aud Søyland
Norsk Mål- dyrkingslag	Konsulent Fridtjov Sørbø (nyno.)	Overlege Magnus Robberstad
Landslaget for språklig samling	Professor Geirr Wiggen (bm.) Professor Helge Sandøy (nyno.)	Førsteamanuensis Arne Torp Professor Rolf Theil Endresen
Norsk Skuespiller- forbund	Skuespiller Pelle Christensen (bm.) (døde 30.7.95) Skuespiller Hallvard Lydvo (nyno.)	Skuespiller Tina Hartvig Skuespiller Arnhild Litleré

Styret

Bokmål:

Geirr Wiggen, leder

vara: Arne Kjell Foldvik
Dag Gundersen
vara: Tor Guttu
Herbert Svenkerud
vara: Eva Braathen Dahr

Nynorsk:
Tove Bull, nestleder
vara: Tordis Irene Fosse
Kjell Venås
vara: Jarle Bondevik
Rutt Trøite Lorentzen
vara: Asgeir Olden

Fagnemnd

Nynorsk:
Kjell Venås, leder
vara: Arnold Dalen
Jarle Bondevik
vara: Jan E. Byberg
Ingeborg Donali
vara: Helge Sandøy

Bokmål:
Dag Gundersen, nestleder
vara: Ola Haugen
Tor Guttu
vara: Ole Michael Selberg
Kirsti Koch Christensen
vara: Erna Moen
Lars Anders Kulbrandstad
vara: Aslaug Ligaard

Sekretariatet

Kontorsjefer: Kåre Skadberg (nyno.), Arnold Thoresen (bm.).

Førstekonsulenter: Ingrid Forberg Dahlø, Jon Grepstad, Sissel-Anny Hjelmtveit (50 %-stilling i tiden 1.2.–31.12.95),* Eldbjørg Indrebø Hovland(1.2.–31.7.95),* Vignleik Leira, Ståle Løland (permisjon), Svein Nestor (permisjon 1.1.–31.12.95), Dag Finn Simonsen (permisjon 1.2.–31.4.95 og 16.–20.10.95).

Konsulenter: Olav Bakken (1.1.–30.6.95 og 1.8.–31.12.95), Marianne Finnsen (18.4.–31.12.95), Brynjulf Henriksen, Sissel-Anny Hjelmtveit (50 %-stilling i tiden 16.1.–31.12.95), Marit Hovdenak (permisjon i tiden 1.1.–30.4.95, 80 %-stilling i tiden 1.5.–31.12.95), Eldbjørg Indrebø Hovland (1.9.–31.12.95), Åsta Norheim, Eilov Runnestø (1.1.–10.7.95 og 14.8.–31.12.95), Jostein Stokkeland.

Bibliotekar: Jorun Fallin (20 %-stilling i tiden 1.1.–30.6.95).

Førstesekretær: Bente Baltzersen (60 %-stilling).

Kontorleder: Mona Karlsen (80 %-stilling).

Kontorsekretærer: Monica Øverbye Andresen (fra 1.2.95), Sven Arne Glosli (20 %- stilling i tiden 1.1.–31.1.95), Magnhild Lykkja (1.1.–10.1.95), Alma Woldseth (70 %-stilling).

* Lønna med midler fra Nasjonalt læremiddelsenter.

Stedsnavntjenesten

Førstekonsulenter: Kaisa Rautio Helander (permisjon med 80 % lønn i tiden 17.7.–31.12.95), Tor Erik Jenstad (50 %-stilling), Terje Larsen, Aud Kirsti Pedersen (50 %-stilling), Kjell Erik Steinbru (50 %-stilling).

Kontorsekretær: Seija Logje (13.3.–28.7.95)

Budsjett og regnskap 1995

	Budsjett	Regnskap
<i>Kap. 0326</i>		
01 Lønn og godtgjørelser	5 707 000	6 370 672
11 Varer og tjenester	4 023 000	3 782 958
Sum kap. 326 Norsk språkråd	9 730 000	10 153 630
<i>Kap. 3326</i>		
01 Ymse inntekter	460 543	
Til sammen	10 190 543	10 153 630

Til navnekonsulenttjenesten blei det satt av kr 2 142 078.

Målstruktur for Norsk språkråd

Virksomhet i 1995

1 Administrasjon og organisasjon

1.1 Justering av vedtektene

Språkrådet sendte 6.9.95 brev til Kulturdepartementet og pekte på at vedtektene for Språkrådet måtte justeres på grunn av endringer i høgskolesektoren i 1994. Etter de gjeldende vedtektene skal den videregående skolen, folkehøgskolen og lærerhøgskolen ved sine lærerorganisasjoner oppnevne ett medlem for bokmål og ett for nynorsk. Lærerhøgskolen opphørte å eksistere etter sammenslåinga av de regionale høgskolene 1. august 1994. – De nødvendige endringene kan først gjøres gjeldende fra rådsoppnevninga i 1999.

I brevet blei det også stilt spørsmål om tida kanskje er inne for ei mer omfattende gjennomgåing av Språkrådets sammensetning.

1.2 Utvidelse av Språkrådets lokaler

Det er innleda forhandlinger mellom Statsbygg og gårdeieren i C.J. Hambros plass 5, Thongård A/S, om leie for Språkrådet av tredje etasje i den tilstøtende gården Pilestredet 7. Til gjengjeld vil møterommet i fjerde etasje og kontorrommet i femte etasje i C.J. Hambros plass 5 bli avstått.

Med ny leiekontrakt vil Språkrådet få utvida lokalene sine med brutto ca. 230 m².

1.3 Internkontroll – helse, miljø, sikkerhet

Forskrift om internkontroll i statsforvaltninga trådte i kraft 1.1.92.

Språkrådet har etablert et internkontrollsystem. Kontrollen med og vedlikeholdet av systemet er delegert til verneombudet. Bedriftshelsetjenesten er en sentral samarbeidspartner i dette arbeidet. Rapporter fra bedriftslege og fysioterapeut gir råd om arbeidsmiljøet og peker på forhold som bør utbedres.

Internkontrollsystemet blir løpende justert og oppdatert.

1.4 Avlevering av eldre arkivmateriale

Etter Instruks for arkivbegrensning og kassasjon i statsforvaltningens arkiver skal arkivmateriale som er mer enn 25 år gammelt, avleveres til Arkivverket.

Arbeidet med utsortering av materiale fra Norsk språknemnd er satt i gang, og avleveringa vil begynne i 1996.

1.5 Møter i råd, styre og fagnemnd

Rådet har hatt ett møte, 26.–27. januar i Bergen. Vanlige årsmøtesaker blei behandla.

Styret har hatt 7 møter: 25. januar, 20. mars, 9. mai, 26. juni, 5. september, 30. oktober og 18. desember.

Fagnemnda har hatt 5 møter: 13. mars, 24. april, 19. juni, 1. september og 3. november.

2 Rettskrivingsaker

2.1 Vedtak som gjelder bokmål og nynorsk

Merk: Nynorsk står etter skråstreken der det er skille mellom formene. I vedtak som bare gjelder én målform, står skråstreken for valgfrihet mellom formene.

Parentes om en bokstav betyr valgfrihet, oppføringa *fir(e)be(i)nt/fir(e)beint* vil si at på bokmål er det valgfritt firbent el. firebent el. firbeint el. firebeint, mens det på nynorsk er valgfritt firbeint el. firebeint.

Markeringa *el.* mellom to former gjelder bare for den siden av skråstreken der den er, eksempelvis har bokmål formene *fir(e)foting* el. *fir(e)føtting*, mens nynorsk bare har *fir(e)føting*.

2.1.1 Geografiske navn

Her er også tatt med noen vedtak som bare gjelder bokmål.

Burma el. *Myanmar* (før: Myanmar)
burmeser/burmesar, burmesisk (før: burmaner/burman(ar), burmansk)

[Red. merk. skrivemåten lar seg ikke gjengi i dette tegnsettet.] (før: Kisjinjov)

De forente arabiske emirater (bokmål, før: De forente arabiske emirata/emiratene)

Den dominikanske republikk (bokmål, før: Den dominikanske republikken)

Den sentralafrikanske republikk (bokmål, før: Den sentralafrikanske republikken)

haitisk el. *haitiansk* (før: haitiansk)

Jemen (før: Jemen el. Yemen)
jemenitt, jemenittisk (før: også yemenitt, yemenittisk)

Kiev el. *Kyiv* (før: Kijev)

Kirgisistan (før: Kirgisia)

Moldova (før Moldavia)
moldover/moldovar (før moldavier/moldaviar)
moldovsk (før moldavisk)

palauer/palauar, palauisk (før: unormert)

Peter 1.s øy (før: bokmål Peter Is øy, unormert i nynorsk)

Saint (el. *St.*) *Kitts og Nevis* (før: Saint Christopher og Nevis)

Samveldet av uavhengige stater/statar (sambandet av tidligere sovjetrepublikker; før: unormert), forkorting: *SUS*

Tsjad (før: Tchad)

tsjader/tsjadar (før: tchader/tchadar)

tsjadisk (før: tchadisk)

Tsjekkia (før: unormert)

2.1.2 Offisielle statsnavn

Navna er ordna alfabetisk etter kortformen av navnet i kolonnen til venstre.

Kortnavn	Offisielt navn
<i>Afghanistan</i>	Den islamske stat Afghanistan/ Den islamske staten Afghanistan
<i>Albania</i>	Republikken Albania
<i>Algerie</i>	Den demokratiske folkerepublikk Algerie/ Den demokratiske folkerepublikken Algerie
<i>Andorra</i>	Fyrstedømmet Andorra
<i>Angola</i>	Republikken Angola
<i>Antigua og Barbuda</i>	også offisielt navn
<i>Argentina</i>	Republikken Argentina
<i>Armenia</i>	Republikken Armenia
<i>Aserbajdsjan</i>	Republikken Aserbajdsjan
<i>Australia</i>	også offisielt navn
<i>Bahamas</i>	Bahamassambandet
<i>Bahrain</i>	Staten Bahrain
<i>Bangladesh</i>	Folkerepublikken Bangladesh
<i>Barbados</i>	også offisielt navn
<i>Belarus</i> , se Hviterussland	
<i>Belgia</i>	Kongeriket Belgia
<i>Belize</i>	også offisielt navn
<i>Benin</i>	Republikken Benin
<i>Bhutan</i>	Kongeriket Bhutan
<i>Bolivia</i>	Republikken Bolivia
<i>Bosnia-Hercegovina</i>	Republikken Bosnia-Hercegovina
<i>Botswana</i>	Republikken Botswana
<i>Brasil</i>	Forbundsrepublikken Brasil/ Sambandsrepublikken Brasil
<i>Brunei</i>	Brunei Darussalam
<i>Bulgaria</i>	Republikken Bulgaria
<i>Burkina Faso</i>	også offisielt navn
<i>Burma</i> el. <i>Myanmar</i>	Unionen Myanmar
<i>Burundi</i>	Republikken Burundi
<i>Canada</i>	også offisielt navn
<i>Chile</i>	Republikken Chile
<i>Colombia</i>	Republikken Colombia
<i>Cookøyene</i> / <i>Cookøyane</i>	også offisielt navn

<i>Costa Rica</i>	Republikken Costa Rica
<i>Cuba</i>	Republikken Cuba
<i>Danmark</i>	Kongeriket Danmark
<i>De forente</i>	
<i>arabiske emirater/</i>	også offisielt navn
<i>Dei sameinte</i>	
<i>arabiske emirata</i>	
<i>Den dominikanske</i>	
<i>republikk/</i>	også offisielt navn
<i>Den dominikanske</i>	
<i>republikken</i>	
<i>Den sentralafrikanske</i>	
<i>republikk/</i>	også offisielt navn
<i>Den sentralafrikanske</i>	
<i>republikken</i>	
<i>Djibouti</i>	Republikken Djibouti
<i>Dominica</i>	Samveldet Dominica
<i>Ecuador</i>	Republikken Ecuador
<i>Egypt</i>	Den arabiske republikk Egypt/ Den arabiske republikken Egypt
<i>Ekvatorial-Guinea</i>	Republikken Ekvatorial-Guinea
<i>Elfenbe(i)nskysten/</i>	Republikken Elfenbe(i)nskysten/
<i>Elfenbeinskysten</i>	Republikken Elfenbeinskysten
<i>El Salvador</i>	Republikken El Salvador
<i>Eritrea</i>	Staten Eritrea
<i>Estland</i>	Republikken Estland
<i>Etiopia</i>	Den føderale demokratiske republikk Etiopia/ Den føderale demokratiske republikken Etiopia
<i>Fiji</i>	Republikken Fiji
<i>Filippinene/</i>	Republikken Filippinene/
<i>Filippinane</i>	Republikken Filippinane
<i>Finland</i>	Republikken Finland
<i>Frankrike</i>	Republikken Frankrike
<i>Gabon</i>	Republikken Gabon
<i>Gambia</i>	Republikken Gambia
<i>Georgia</i>	Republikken Georgia
<i>Ghana</i>	Republikken Ghana
<i>Grenada</i>	også offisielt navn
<i>Guatemala</i>	Republikken Guatemala
<i>Guinea</i>	Republikken Guinea
<i>Guinea-Bissau</i>	Republikken Guinea-Bissau
<i>Guyana</i>	Den kooperative republikk Guyana/ Den kooperative republikken Guyana
<i>Haiti</i>	Republikken Haiti
<i>Hellas</i>	Republikken Hellas
<i>Honduras</i>	Republikken Honduras
<i>Hviterussland el.</i>	
<i>Kviterussland/</i>	Republikken Belarus
<i>Kviterussland</i>	
<i>India</i>	Republikken India
<i>Indonesia</i>	Republikken Indonesia

<i>Irak</i>	Republikken Irak
<i>Iran</i>	Den islamske republikk Iran/ Den islamske republikken Iran
<i>Irland</i>	også offisielt navn
<i>Island</i>	Republikken Island
<i>Israel</i>	Staten Israel
<i>Italia</i>	Republikken Italia
<i>Jamaica</i>	også offisielt navn
<i>Japan</i>	også offisielt navn
<i>Jemen</i>	Republikken Jemen
<i>Jordan</i>	Det hasjimitiske kongerike Jordan/ Det hasjimitiske kongeriket Jordan
<i>Jugoslavia</i>	Den føderale republikk Jugoslavia (Serbia og Montenegro/Den føderale republikken Jugoslavia (Serbia og Montenegro)
<i>Kambodsja</i>	Kongeriket Kambodsja
<i>Kamerun</i>	Republikken Kamerun
<i>Kapp Verde</i>	Republikken Kapp Verde
<i>Kasakhstan</i>	Republikken Kasakhstan
<i>Kenya</i>	Republikken Kenya
<i>Kina</i>	Folkerepublikken Kina
<i>Kirgisistan</i>	Republikken Kirgisistan
<i>Kiribati</i>	også offisielt navn
<i>Komorene/ Komorane</i>	Den islamske forbundsrepublikk Komorene/ Den islamske sambandsrepublikken Komorane
<i>Kongo</i>	Republikken Kongo
<i>Kroatia</i>	Republikken Kroatia
<i>Kuwait</i>	Staten Kuwait
<i>Kviterussland</i>	se Hviterussland
<i>Kypros</i>	Republikken Kypros
<i>Laos</i>	Den demokratiske folkerepublikk Laos/ Den demokratiske folkerepublikken Laos
<i>Latvia</i>	Republikken Latvia
<i>Lesotho</i>	Kongeriket Lesotho
<i>Libanon</i>	Republikken Libanon
<i>Liberia</i>	Republikken Liberia
<i>Libya</i>	Den sosialistiske arabiske folkerepublikk Libya/Den sosialistiske arabiske folkerepublikken Libya
<i>Liechtenstein</i>	Fyrstedømmet Liechtenstein
<i>Litauen</i>	Republikken Litauen
<i>Luxemb(o)urg</i>	Storhertugdømmet Luxemb(o)urg
<i>Madagaskar</i>	Republikken Madagaskar
<i>Makedonia</i>	Den tidligere jugolaviske republikk Makedonia/Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia
<i>Malawi</i>	Republikken Malawi
<i>Malaysia</i>	også offisielt navn
<i>Maldivene/ Maldivane</i>	Republikken Maldivene/ Republikken Maldivane
<i>Mali</i>	Republikken Mali
<i>Malta</i>	Republikken Malta

<i>Marokko</i>	Kongeriket Marokko
<i>Marshalløyene/</i>	Republikken Marshalløyene/
<i>Marshalløyane</i>	Republikken Marshalløyane
<i>Mauritania</i>	Den islamske republikk Mauritania/ Den islamske republikken Mauritania
<i>Mauritius</i>	Republikken Mauritius
<i>Mexico</i>	De forente stater Mexico/ Dei sameinte statane Mexico
<i>Mikronesiaføderasjonen</i>	også offisielt navn
<i>Moldova</i>	Republikken Moldova
<i>Monaco</i>	Fyrstedømmet Monaco
<i>Mongolia</i>	også offisielt navn
<i>Mosambik</i>	Republikken Mosambik
<i>Myanmar el. Burma</i>	Unionen Myanmar
<i>Namibia</i>	Republikken Namibia
<i>Nauru</i>	Republikken Nauru
<i>Nederland</i>	Kongeriket Nederland
<i>Nepal</i>	Kongeriket Nepal
<i>New Zealand el.</i>	også offisielt navn
<i>Ny-Zealand</i>	
<i>Nicaragua</i>	Republikken Nicaragua
<i>Niger</i>	Republikken Niger
<i>Nigeria</i>	Forbundsrepublikken Nigeria/ Sambandsrepublikken Nigeria
<i>Nord-Korea</i>	Den demokratiske folkerepublikk Korea/ Den demokratiske folkerepublikken Korea
<i>Norge/Noreg</i>	Kongeriket Norge/Kongeriket Noreg
<i>Oman</i>	Sultanatet Oman
<i>Pakistan</i>	Den islamske republikk Pakistan/ Den islamske republikken Pakistan
<i>Panama</i>	Republikken Panama
<i>Papua Ny-Guinea</i>	også offisielt navn
<i>Paraguay</i>	Republikken Paraguay
<i>Peru</i>	Republikken Peru
<i>Polen</i>	Republikken Polen
<i>Portugal</i>	Republikken Portugal
<i>Qatar</i>	Staten Qatar
<i>Romania</i>	også offisielt navn
<i>Russland</i>	Den russiske føderasjon/Den russiske føderasjonen
<i>Rwanda</i>	Republikken Rwanda
<i>Saint Kitts og Nevis</i>	(Føderasjonen) Saint Christopher og Nevis
<i>Saint Lucia</i>	også offisielt navn
<i>Saint Vincent og Grenadinene/</i>	også offisielt navn
<i>Saint Vincent og Grenadinane</i>	
<i>Salomonøyene/</i>	også offisielt navn
<i>Salomonøyane</i>	

<i>San Marino</i>	Republikken San Marino
<i>São Tomé og Príncipe</i>	Den demokratiske republikk São Tomé og Príncipe/Den demokratiske republikken São Tomé og Príncipe
<i>Saudi-Arabia</i>	Kongeriket Saudi-Arabia
<i>Senegal</i>	Republikken Senegal
<i>Seychellene/Seychellane</i>	Republikken Seychellene/Republikken Seychellane
<i>Sierra Leone</i>	Republikken Sierra Leone
<i>Singapore</i>	Republikken Singapore
<i>Slovakia</i>	Den slovakiske republikk/Den slovakiske republikken
<i>Slovenia</i>	Republikken Slovenia
<i>Somalia</i>	Den demokratiske republikk Somalia/ Den demokratiske republikken Somalia
<i>Spania</i>	Kongeriket Spania
<i>Sri Lanka</i>	Den demokratiske sosialistiske republikk Sri Lanka el. Republikken Sri Lanka/Den demokratiske sosialistiske republikken Sri Lanka el. Republikken Sri Lanka
<i>Storbritannia</i>	Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland/
<i>Irland</i>	Det sameinte kongeriket Storbritannia og Nord-Irland
<i>Sudan</i>	Republikken Sudan
<i>Surinam</i>	Republikken Surinam
<i>Sveits</i>	Det sveitsiske edsforbund/ Det sveitsiske eidssambandet
<i>Sverige</i>	Kongeriket Sverige
<i>Swaziland</i>	Kongeriket Swaziland
<i>Syria</i>	Den arabiske republikk Syria/ Den arabiske republikken Syria
<i>Sør-Afrika</i>	Republikken Sør-Afrika
<i>Sør-Korea</i>	Republikken Korea
<i>Tadsjikistan</i>	Republikken Tadsjikistan
<i>Tanzania</i>	Forbundsrepublikken Tanzania/ Sambandsrepublikken Tanzania
<i>Thailand</i>	Kongeriket Thailand
<i>Togo</i>	Republikken Togo
<i>Tonga</i>	Kongeriket Tonga
<i>Trinidad og Tobago</i>	Republikken Trinidad og Tobago
<i>Tsjad</i>	Republikken Tsjad
<i>Tsjekkia</i>	Den tsjekkiske republikk/ Den tsjekkiske republikken
<i>Tunisia</i>	Republikken Tunisia
<i>Turkmenistan</i>	også offisielt navn
<i>Tuvalu</i>	også offisielt navn
<i>Tyrkia</i>	Republikken Tyrkia
<i>Tyskland</i>	Forbundsrepublikken Tyskland/ Sambandsrepublikken Tyskland
<i>Uganda</i>	Republikken Uganda
<i>Ukraina</i>	også offisielt navn
<i>Ungarn</i>	Republikken Ungarn
<i>Uruguay</i>	Republikken Uruguay

<i>USA</i>	De forente stater el. Sambandsstatene/ Sambandsstatane
<i>Usbekistan</i>	Republikken Usbekistan
<i>Vanuatu</i>	Republikken Vanuatu
<i>Vatikanstaten</i>	også offisielt navn
<i>Venezuela</i>	Republikken Venezuela
<i>Vest-Samoa</i>	Staten Vest-Samoa
<i>Vietnam</i>	Den sosialistiske republikk Vietnam/ Den sosialistiske republikken Vietnam
<i>Zaire</i>	Republikken Zaire
<i>Zambia</i>	Republikken Zambia
<i>Zimbabwe</i>	Republikken Zimbabwe
<i>Østerrike/</i>	Republikken Østerrike/
<i>Austerrike</i>	Republikken Austerrike

2.1.3 Innbyggerbetegnelser på -er/-ar

Generelt vedtak:

Der en har -ar på nynorsk, skal en på bokmål bruke -er, og omvendt. Eksempler: *ålesunder/ålesundar*, *eider/eidar* (fra Eid i Sogn og Fjordane), *bykler/byklar* (fra Bykle i Setesdal).

2.1.4 Navn på EU og organer i EU

Den europeiske union/Den europeiske unionen

EF-domstolen

EU-kommisjonen

EU-parlamentet

EU-rådet

Disse kortformene skal ha stor forbokstav: *Domstolen*, *Formannskapet*, *Kommisjonen*, *Parlamentet*, *Rådet* (=Unionsrådet), *Unionen*

2.1.5 Historiske navn

Golfkrigen (før: unormert)

Konfutse el. *Confucius* (før: Kung Fu-Tse el. Confucius)

konfutsianisme (før: konfusianisme)

konfutsiansk (før: konfusiansk)

Navn fra borgerkrigen i USA

Konføderasjonen, men *konføderasjonshæren*

Nordstatene/Nordstatane, men *nordstatstroppene/-troppane*

Sørstatene/Sørstatane, men *sørstatsgeneral*

Unionen, men *unionsstyrkene/-styrkane*

2.1.6 Navn på språk

bosnisk-kroatisk-serbisk (språket i den nye staten Bosnia-Hercegovina; bosniere i Norge kan sjøl velge om de vil kalle språket sitt *bosnisk* eller *kroatisk* eller *serbisk*)

luxemb(o)urgsk (betegnelse på det tredje offisielle språket i Luxembourg; før: unormert)

sinittisk (grein av språkfamilie, omfatter blant annet kinesisk) (før: unormert)

2.1.7 Fuglenavn

braman el. *bramin* (før: unormert)

komordue (før: unormert)

jamaika- i sammensetninger (før: unormert)

kuba- i sammensetninger (før: unormert)

kvetsal (før: bokmål *quesal* el. *quetzal*, nynorsk unormert)

saotomé- i sammensetninger (før: unormert)

storkedolknebb (før: unormert)

2.1.8 Dataord

baud – *bauden* – *baud* – *baudene/audane*

bit – *biten* – *bit* el. *biter/bit* el. *bitar* – *bitene/bitane*

byte – *byten* – *byte* el. *byter/byte* el. *bytar* – *bytene/bytane*
(før: uklar normering av bøyinga)

e-post, *e-postadresse* osv., *e-brev*, *e-poste* (før: unormert)

gopher, i sammensetninger for eksempel *gopherprogram* (før: unormert)

harddisk, *-en* (før: unormert)

inndata, *utdata*: *-dataen/-dataet*, *-data*, *-dataene* (bokmål)

inndata, *utdata*: *-dataet*, *-data*, *-data(a)* (nynorsk)

(før: bokmål bare hankjønn, ingen endring i nynorsk)

Internett(et), med bindestrek i sammensetninger, for eksempel *Internett-* adresse (før: unormert)

mus som dataord har valgfri binde-e i sammensetninger: for eksempel

mus(e)knapp, *mus(e)matte*, *mus(e)peker/mus(e)peikar*, *mus(e)sjuka* el. *mus(e)syke/mus(e)sjuka*

web, i sammensetninger for eksempel *webseite* (før: unormert)

2.1.9 Medisinske fagord

adneks '(livmor)vedheng', *-et*, *-/er*, *-a/-ene* (bokmål), *adneks*, *et*, *-*, *-a* (nynorsk), *adneksitt*, *adnekstumor* (før: unormert)

amenoreisk (adj. til *amenoré* 'manglende menstruasjon', før: unormert)

apneisk (adj. til *apné* 'stans i åndingen', før: unormert)

costa 'ribbein' (jf. *kostafraktur*; før: bokmål *costa*, nynorsk unormert)

crista 'kant på knokler' (jf. *kristapunksjon*; før: unormert)

dyspneisk (adj. til *dyspné* 'åndenød', før: unormert)

emboli el. *embolisme* 'tilstopping av årene' (før: bokmål *emboli*, nynorsk unormert)

embolus 'blodpropp', *-en*, *-er/-ar*, *-ene/-ane* (før: bøyning ikke normert)

eskulin *-et* (et bakteriesubstrat; før unormert)

hilum *-et*, *-/er*, *-a/-ene* (bokmål) *hilum* *-et*, *-*, *-a* (nynorsk) 'port', dvs. sted der årer og nerver går inn i et organ

hilar- el. *hilum-* i sammensetninger

hilær adjektiv til *hilum* (før: unormert)

klamydia, -en (kjønns sykdommen), *Chlamydia trachomatis*
(mikroorganismen) (justering av vedtak fra 1985; jmfør punkt 2.1.7)

kostafraktur, *kostal*, *kostalgi* (jf. *costa*; før: unormert)

kristapunksjon (jf. *crista*; før: unormert)

leuk- el. *levk-* 'hvit-' (valgfrihet i ord som inneholder dette greske ordelementet; før: leuk-)

moksa 'finmalt tørka urteblanding', *moksabehandling*, *moksabrenning* (før: unormert)

neoplasme 'vevsnyvekst, svulst', -et (før: bokmål *neoplasma*, nynorsk unormert)

nævus 'føflekk' (før: unormert)

parasentese 'tapping av væske fra et kroppshulrom' (før: unormert)

-*pen*: medisinske adjektiv skal ha denne formen, ikke -*penisk*, eksempelvis *trombo(cyto)pen* 'blodplatemanglende'
(før: unormert)

petekkier/petekkiar 'flekker', *petekkial* 'flekket' (før: unormert)

torakosentese 'tapping av væske fra brystkassen' (før: bokmål *torakokentese*, nynorsk unormert)

uterus 'livmor', -en, *uteruser/uterusar*, *uterusene/uterusane* (før: bøyning ikke normert)

2.1.10 Ord fra engelsk (og champagne fra fransk)

Der det er gitt valgfrihet mellom norsk og fremmed skrivemåte, er den norske ført opp først som den tilrådte fra Språkrådets side.

breikdans (før: unormert)

enterteiner (bm.), *enterteinar* (nyno.) el. *entertainer* (samform) (jmfør 'underholder'; før: entertainer)

fait, *faite*, *faiter/faitar* el. *fight*, *fighte*, *fighter* (før: *fight*, *fighte*, *fighter*)

feedback -en, -er/-ar, -ene/-ane (jmfør 'tilbakemelding'; før: -s i ubestemt flertall)

feide – *feida/feidet* – *feida/feidet* el. *fade* – *fada/fadet* – *fada/fadet* (bokmål)

feider, -en, *feidere[r]*, *feiderne* el. *fader*, -en, *fadere[r]*, *faderne* (bokmål)

feiding, -a/-en el. *fading*, -a/-en (bokmål)

feide – *feida* – *feida* el. *fade* – *fada* – *fada* (nynorsk)

feidar, -en, -ar, -ane el. *fader*, -en, -ar, -ane (nynorsk)

feiding, -a el. *fading*, -a (nynorsk) (før: *fade*, *fader*, *fading*)

finisj el. *finish* (jmfør 'innsjutt', *finpuss*); før: *finish*)

gaid el. *guide* (jmfør 'omviser'; før: *guide*)

gaide el. *guide* (før: *guide*)

hedde, *hedding* el. *heade*, *heading* (i fotball) (jmfør 'nikke'; før: *heade*, *heading*)

hipp – *hipt* – *hippe* (før: unormert)

innputt, -en/-et, el. *input*, -en (før: *input*)

innsider/innsidar el. *insider* (samform) (før: bokmål *insider*, unormert i nynorsk)

kaps – kapsen – kaps/kapser – kapsene (bokmål)
kaps – kapsen – kaps/kapsar – kapsane (nynorsk)
(jamfør 'skyggelue'; før: unormert)

keitering el. *catering* (jamfør 'matforsyning, matlevering'; før: catering)

ketsjup el. *ketchup* (før: ketchup)

kikk el. *kick*, et/eit 'anfall, sterk og brå ruseffekt' (før: bokmål en *kick*, unormert i nynorsk)

klinsj, *klinsje* (gå i *klinsj*) el. *clinch*, *clinche* (før: *clinch*, *clinche*)

konteiner (bm.), *konteinar* (nyno.) el. *container* (samform) (før: container)

overhedd el. *overhead* el. *overheadprojektor* (før: overheadprojektor)

paperback, -en, -er/-ar, -ene/-ane (før: -s i ubestemt flertall)

pins – pinsen – pins/pinser – pinsene (bokmål)
pins – pinsen – pins/pinsar – pinsane (nynorsk)
(jamfør '(jakke)merke, nål'; før: unormert)

playback, -en, -er/-ar, -ene/-ane (før: -s i ubestemt flertall)

polisj el. *polish* (jamfør 'poleringsmiddel'; før: polish)

promosjon (i markedsføring) (før: unormert)

pønk el. *punk*, *pønker/pønkar* el. *punker* (samform), *pønkrock* el. *punkrock* (før: punk, *punker/punkar*, *punkrock*)

raft – rafta el. *raftet/rafta* – rafta el. *raftet/rafta* (før: unormert)

rapp, -en (musikk; før unormert)
rapp – rappa/rappet – rappa/rappet (bokmål, før: unormert)
rapp – rappa – rappa (nynorsk, før: unormert)

resette/resetje [resette] (jamfør 'nullstille'; før: u normert)

seif el. *safe* subst. (jamfør 'pengeskap'; før: safe)
seif el. *safe* adj. (jamfør 'sikker'; før: safe)
seif el. *safe* adv. (før: safe)
seife el. *safe* verb (før: safe)

sjampanje el. *champagne* (før: champagne)

sjarter el. *charter*, (før: charter)
sjartre el. *chartre* (før: chartre)

sjåk el. *choke* (før: choke)
sjåke el. *choke* (før: choke)

skript el. *script* (før: script)

skup el. *scoop* (før: scoop)

skvåsj el. *squash* (i alle betydninger; før: squash)

snaksy (adj.) – snaksy – snaksy (før: unormert)

streit (adj.) – streit – streite el. *straight* – straight – straighte (bokmål)
streit – streit(t) – streite el. *straight* – straight – straighte (nynorsk)
(før: bokmål straight, unormert i nynorsk)

streite (verb) – streita/streitit – streita/streitit el. *straighte* straighta/straightet – straighta/straightet (bokmål)
streite – streita – streita el. *straighte* – straighta – straighta(nynorsk)
(før: bokmål straighte, unormert i nynorsk)

sørvis el. *service* (før: service)

taime el. *time* (verb, før: time)

tilte – tilta el. tiltet/tilta – tilta el. tiltet/tilta (før: unormert)

utputt, -en/-et el. *output*, -en (før: output)

utsider/utsidar el. *outsider* (samform) (før: outsider)

En del andre vedtak om norvagiserte skrivemåter er blitt underkjent av Kulturdepartementet. Det gjelder disse orda der gjeldende skrivemåte kommer først og den underkjente skrivemåten står i parentes: booke (boke), campe (kampe), campus (kampus), caravan (karavan), display (displei), fancy (fansy), match (matsj), pace (pes), ranch (ransj), rush (rusj), shabby (sjabby), snackbar (snakkbar), snacks (snaks), taxi (taksi).

2.1.11 Enkeltord

abortiv, -et, -/er, -a/-ene (bokmål)

abortiv, -et, -, -a (nynorsk)

(før: normert som flertallsord: abortiva)

airedaleterrier (før: bokmål airedaleterrier, nynorsk unormert)

alikhvante, -en, -er/-ar, -ene/-ane (tall som ikke går opp i et annet tall), *alikhvante* adj.

alikhvot, -en, -er/-ar, -ene/-ane (delmengde, tall som går opp i et annet), *alikhvot* adj., *alikhvotone* (overtone) (før: bokmål aliquant, aliquot, alquottone, unormert i nynorsk)

bulleteng (før: bulletin)

et curriculum vitae, vitaeet, vitae/vitaeer, vitaeene (bokmål)

eit curriculum vitae, vitaeet, vitae, vitae (nynorsk)

Forkortinga er valgfritt intetkjønn eller hankjønn og kan skrives med små eller store bokstaver:

et CV/cv, CV-et/cv-et, CV/CV-er/cv/cv-er, CV-a/CV-ene/cv-a/cv-ene; eller:

en CV/cv, CV-en/cv-en, CV-er/cv-er, CV-ene/cv-ene (bokmål)

eit CV/cv, CV-et/cv-et, CV/cv, CV-a/cv-a; eller:

ein CV/cv, CV-en/cv-en, CV-ar/cv-ar, CV-ane/cv-ane (nynorsk)

(før: skrivemåten *curriculum vitae* fastsatt i bokmål, ellers unormert)

deplassere (før: bokmål deplasere, unormert i nynorsk)

desennium el. *decennium* (før: decennium)

diftongere (før: diftong(is)ere)

dinosaurus, -en, -saurer/-saurar, -saurene/-saurane (før: flertall - saur(i)er/saur(i)ar, -saur(i)ene/-saur(i)ane. Vedtaket gjelder også andre ord på - *saurus*, f.eks. *bronto-saurus* og *tyrannosaurus*.

ecu -en, -, -ene/-ane (før: *ecuer* i ubestemt flertall bokmål, unormert i nynorsk)

ekrasitt (type sprengstoff) (før: bokmål *ekrassitt*, unormert i nynorsk)

ensyklika el. *encyklika* (før: *encyklika*)

ensyklisk el. *encyklisk* (før: *encyklisk*)

ensyklopediel. *encyklopedi* (før: *encyklopedi*)

ensyklopedisk el. *encyklopedisk* (før: *encyklopedisk*)

ensyklopedist el. *encyklopedist* (før: *encyklopedist*)

eutanasi (før: uklar normering i nynorsk, ingen endring i bokmål)

farvel (substantiv og interjeksjon; før: *farvel* som substantiv, *far vel* som interjeksjon (= adjø), *far vel!* kan fortsatt brukes på linje med f.eks. *lev vel!*)

filett, -en, -er/-ar, -ene/-ane (boktrykkerord, før: *filet* og bøyning som intetkjønns-ord)

flygel (strømfartsmåler), *flyg(e)let*, *flygel/flygler*, *flygla/flyglene* (bokmål)

flygel, *flyg(e)let*, *flygel*, *flygla* (nynorsk) (før: hankjønn i bokmål, unormert i nynorsk)

forkortning -en/*forkorting* -a 'avbildning av legeme sett i perspektiv' (før: unormert)

fototaksis (før: *fototakse*)

frivillighetssentral/frivilligsentral el. *friviljugsentral* (før: unormert)

gobeleng (før: *gobelin*)

heroin, -en el. -et (før: -et)

insentiv el. *incentiv* (før: *incentiv*)

insest el. *incest* (før: *incest*)

insitament el. *incitament* (før: *incitament*)

inuit (før: *inuit(t)*)

jamaika (= jamaikarom, før *jamaica*), *jamaikabanan* (før *jamaicabanan*),

jamaikarom (før: *jamaicarom*)

kjemikal el. *kjemikalie* el. *kjemikalium* (før: *kjemikal* el. *kjemikalie*)

kjemotaksis (før: *kjemotakse* el. *kjemotaksis*)

kodd el. *kødd* (før: *kodd*)

kødde (før: unormert)

kretaisk (før: *kretasisk*)

krittende/kritande el. *kritende* (før: unormert)

krokkere (treffe krocketkule) (før: *krokere*)

kumkvat, -en, -er/ar, -ene/-ane (frukten *Fortunella japonica*; før: unormert, vanlig skrivemåte kumquat)

kvantifisere el. *kvantitere* (før: kvantifisere)

litisk (før: littisk)

lompe (før: lumpe)

mandreng (før: mandrin)

Maria budskapsdag/Maria bodskapsdag (før: bokmål Marias budskapsdag, nynorsk unormert)

modus, -en, -er/-ar, -ene/-ane el. *modus*, -en, modi, modiene/modiane (før: modus, modi, modiene/modiane)

monoftongere (før: bokmål monoftong(is)ere, ingen endring i nynorsk)

monter, -en, monterer/montere[r], montrene/monterne (bokmål)

monter, -en, montrar, montrane (nynorsk)

(før: monter el. montre; endring i flertall bokmål, uendra i flertall nynorsk)

naftensk (adjektiv til naften, før: unormert)

parafinsk (adjektiv til parafin, før: unormert)

paternoster, -nosteret el. -nostret, -noster el. -nostre, -nostra el. -ene (bokmål)

paternoster, -nosteret el. -nostret, -noster, -nosterer el. -nostra (nynorsk) (før: ikke sammentrekning i bestemt form entall)

promotere - promoterte - promotert (før: unormert)

påver - påvert - påvre (før: bokmål pauvre, unormert i nynorsk)

rekvisitt, -en, -er/-ar, -ene/-ane (før: intetkjønn i bokmål, valgfritt intetkjønn/hankjønn i nynorsk)

salomonisk (før: uklar normering i bokmål, ingen endring i nynorsk)

sensibilisere el. *sensitivere* el. *sensitivisere* (før: bokmål sensibilisere el. sensitivisere, unormert i nynorsk)

sisterne el. *cisterne* (før: cisterne)

sjarm, og i sammensetninger *sjarm-* (før: sjarm el. sjarme)

slumpevis (før: unormert)

sorbé (før: sorbett)

sponse el. *sponsorere* (før: også sponsre)

spuriøs (uekte; før: bokmål spurius, unormert i nynorsk)

stimulus, -en, stimuli/stimuluser, stimuliene/stimulusene (bokmål)

stimulus, -en, stimuli/stimulusar, stimuliane/stimulusane (nynorsk)

(før: stimulus, -en, stimuli, stimuliene/stimuliane)

synergere - synergerte - synergert (før: unormert)

tækwondo (idrettsgrein; før: unormert)

tandem en/ein (om sykkel, som før)

tandem et/eit (om hestespann, før: en/ein)

tjuekronemynt, tohundrekroneseddel/tohundrekronesetel (før: unormert)

transkribere, transkripsjon (før: tran(s)skribere, tran(s)skripsjon)

trondhemitt (navn på bergart) (før: trondheimitt)

vakuumere (trekke ut fuktighet under lavt trykk; før: unormert)

vitrine -en, -er/-ar, -ene/-ane (før: bokmål vitrin -en el. -et, unormert i nynorsk)

2.1.12 Betegnelser for bokmål og nynorsk på andre språk

Språkrådet tilrår formene *bokmål* og *nynorsk*. *Bokmål* bør skrives med å (før: ingen tilråding).

2.1.13 Sammensetningsfugen

Sammensetninger med tallordet fire

fir(e)be(i)nt/fir(e)beint (før: bokmål firbe(i)nt, nynorsk uendra)

fir(e)blada el. *fir(e)bladet/fir(e)blada* (før: bokmål fir-, nynorsk uendra)

fir(e)felt (adj.) (før: firfelt)

fireetasjes (før: bokmål uendra, nynorsk fir(e)etasjes)

fir(e)fota el. *fir(e)fotet/fir(e)fota* (før: bokmål fir-, nynorsk uendra)

fir(e)foting el. *fir(e)føtting/fir(e)føting* (før: bare fir-)

fir(e)fots (før: bokmål firfots, nynorsk unormert)

fir(e)føtt (før: firføtt)

firegangskran (= firevegskran) (før: bokmål fir(e)-, nynorsk unormert)

fir(e)gre(i)na el. *fir(e)gre(i)net* el. *fir(e)gre(i)nt/fir(e)greina* (før: bokmål fir-, nynorsk unormert)

fir(e)hendig (før: firhendig)

fir(e)hendt (før: bokmål firhendt, nynorsk unormert)

fir(e)hoda el. *fir(e)hodet/fir(e)hovda* (før: bokmål fir-, nynorsk unormert)

fireliters(kanne) (før: bokmål unormert, nynorsk fir(e)-)

fireløpskran (før: bokmål fir(e)-, nynorsk unormert)

firemanns (før: bokmål unormert, nynorsk fir(e)manns)

firemannsbolig/firemannsbustad (før: bokmål uendra, nynorsk

fir(e)mannsbustad)

firemannslugar (før: bokmål unormert, nynorsk fir(e)mannslugar)

fir(e)masta el. *fir(e)mastet/fir(e)mast(r)a* (før: bokmål fir-, nynorsk uendra)

fir(e)master/fir(e)mast(r)ing (før: bokmål firmaster, nynorsk uendra)

fireromsbåt (før: bokmål firromsbåt, nynorsk uendra)

firepols (adj.) (før: bokmål fir(e)pols, nynorsk unormert)

firerørs/firerø(y)rs (før: bokmål fir(e)rørs, nynorsk unormert)

fir(e)sifra el. *fir(e)sifret/fir(e)sifra* (før: bokmål fir-, nynorsk uendra)

fir(e)spalta el. *fir(e)spaltet/fir(e)spalta* (før: bokmål fir-, nynorsk unormert)

firesylindra el. *firesylindret/firesylindra* (før: bokmål unormert, nynorsk fir(e)sylindra)

firetaktsmotor (før: fir(e)taktsmotor)

firetrinnsmaskin (før: bokmål fir(e)trinnsmaskin, nynorsk unormert)

fir(e)tråda el. *fir(e)trådet/fir(e)tråda* (før: bokmål fir-, nynorsk unormert)

firetur (før: bokmål unormert, nynorsk fir(e)tur)

Sammensetninger med grammatiske hankjønnsord som slutter på -tiv

Alle slike ord får valgfri binde-s når de står som forledd i sammensetninger (før binde-s ved noen forledd, ikke ved andre, for eksempel nå *infinitiv(s)merke* (før: infinitivmerke) og *dativ(s)form* (før: dativform)).

Sammensetninger med -bok- som midtledd

Alle sammensetninger med -bok- som midtledd, eksempelvis *barnebok*, *dagbok*, *grunnbok*, *ordbok* skal ha obligatorisk nullbinding (før: binde-s i noen tilfeller, for eksempel grunnboksheimel, jordeboksretter, ordboksarbeid).

Sammensetninger med -hjelp- som midtledd

Alle sammensetninger med -hjelp- som midtledd skal ha binde-s:
førstehjelpstiltak, *rettshjelpsinstans*, *sosialhjelpsarbeider* osv. (før: skiftende normering)

Andre ord

djevel- el. *djevle-* (før: *djevle-*)

dyr(e)plager/dyr(e)plagar, *dyr(e)plageri*, *dyr(e)plaging* (før: bokmål *dyr-*, nynorsk *dyre-*)

islending(e)saga/islending(e)saga el. *islending(e)soge* (før: obligatorisk binde-e)

maling/måling [*maling*]: alle sammensetninger med dette ordet som forledd skal ha binde-s (før: obligatorisk binde-s i verbalsubstantivet, ellers obligatorisk nullbinding i bokmål og valgfri binde-s i nynorsk for *maling* som stoffnavn)

natt(e)stenging (før: unormert)

pilgift (før bokmål *pil(e)gift*, nynorsk unormert)

pilkogger (før *pilekogger*)

slekts-: alle sammensetninger med *slekt* som forledd skal ha binde-s (som før med unntak for endring fra bokmål *slektledd*, *slektstor* og fra nynorsk *slektled(d)*)

sølibat-: sammensetninger med *sølibat* som forledd skal ikke ha binde- s (før: unormert)

Alfabetisert etter midtleddet:

friarmmodell, *hevarmventil*, *vektarmprinsipp* (før: unormert)

leddband(s)skade el. *leddbånd(s)skade/leddband(s)skade* (før: unormert)

gråbeingård/gråbeingard, *gråbeinsaks* (før: unormert)

rødbetsaft [*raudbetsaft*]/*raudbetsaft* (før: unormert)

egenbloddoping/eigenbloddoping,

fremme(n)dbloddoping/framandbloddoping el. *fremmendbloddoping* (før: unormert)

julebord(s)- (før: unormert)

nattbord(s)- (før: *nattbord(s)lampe*, ellers unormert)

rosebragdoppsetting/rosebragdoppsetjing [-*setting*] (før: unormert)

nedbør(s)- (før: bokmål *nedbør-*, nynorsk *nedbør(s)-*)

reservedelslager (før: bokmål *reservedel(s)lager*, nynorsk unormert)

døgn driftsordning/døger driftsordning el. *døgn driftsordning*, *normal driftsreserve* (før: unormert)

kurdøgnpris/kurdøgerpris el. *kurdøgnpris*,
he(i)ldøgnslinse/heildøgerslinse el. *heildøgnslinse* (før: unormert)

skyvedørgarderobe/skuvedørgarderobe el. *skyvedørgarderobe*,
svingdørpsykiatri (før: unormert)

magnetfelterapi (før: unormert)

tofrontskrig (før: tofrontkrig)

doktorgradsarbeid, doktorgradskandidat (før: unormert)

glas(s)gårdskvartal/glasgardskvartal, bondegardsferie el.
bondegårdsferie/bonde-gardsferie, herregardsvogn el.
herregårdsvogn/herregardsvogn, kirkegardskrise el.
kirkegårds Krise/kyrkjegardskrise (før: unormert)

dyrehårsallergi (før: unormert)

avisklipparkiv [avisklypparkiv] (før: unormert)

borgerkrigs-/borgarkrigs-, stjernekrigs- (før: unormert)

brunkol- el. *brunkull-/brunkol-*, *steinkol-* el. *steinkull- /steinkol-* (før: bokmål -kol(s)- el. -kull(s), ingen endring i nynorsk)

kneleddsmekanisme, setningsleddsplan (før: unormert)

næringslivskrets, næringslivstopp (før: unormert)

kjøpslovsparagraf (før: unormert)

grasløk- [graslauk-] el. *gressløk- [gresslauk-]/graslauk-* el. *grasløk, hvitløk- [hvitlauk-]* el. *kvitløk- [kvitlauk-]*
/kvitlauk- el. *kvitløk-, purreløk- [purrelauk] / purrelauk* el. *purreløk* (før: bokmål hvitløksurt, ellers unormert)

H-melkkartong el. *H-mjølkkartong/H-mjølkkartong, lettmelkproduksjon* el. *lett-
mjølkproduksjon/lettmjølkproduksjon, morsmelktillegg* el. *morsmjølktillegg/ morsmjølktillegg* (før: unormert med
unntak for nynorsk *morsmjølktillegg*)

tropenattstemperatur (før: unormert)

nyordsbok, nyordsmateriale, slagord(s)prega el.
slagord(s)preget/slagord(s)prega (før: unormert)

mikrobølg(j)geomnsfilm el. *mikrobølg(j)eovnsfilm/mikrobølggeomnsfilm*,
smelteomnshall el. *smelteovnshall/smelteomnshall* (før: unormert)

barrotplante/berr-rotplante el. *berrotplante [barrotplante]*,
neglerotbetennelse/ naglerotbetennelse, sisselrotfamilie (før: unormert)
fotrotsbe(i)n/fotrotsbein (før: nynorsk fotrot(s)bein, ingen endring i bokmål)

spissrotgang (før: *spissrot(s)gang*), *spissrotløp/spissrotlaup* el. *spissrotløp* (før: bokmål spissrot(s)løp, nynorsk
unormert)

tannrotbetennelse (før: bokmål tannrot(s)betennelse, nynorsk unormert)

spanskrørspalme/spanskrø(y)rspalme (før: unormert)

spanskrørstokk/spanskrø(y)rsstokk (før: bokmål spanskrørstokk, nynorsk unormert)

oldsak(s)samling (før: *oldsakssamling* i bokmål, *oldsaksamling* i nynorsk)

byråsjefstilling, ekspedisjonssjefstilling, kontorsjefstilling, lagersjefstilling (før: unormert)

kjøleskapsoppbevaring/kjøleskapsoppbevaring el. *kjøleskåpsoppbevaring* (før: unormert)

bensinstasjonskjede (før: unormert)

hurtigvar(s)premie, langsva(r)oppgave/langsva(r)oppgave el. *langsva(r)- oppgave* (før: unormert)

domstols-: alle sammensetninger med *domstol-* som forledd skal ha binde-s (før: unormert)

primtal(l)tvilling/primtaltvilling, primtal(l)faktorisere/primtalfaktorisere (før: unormert)

løvetannekstrakt, løvetannvin (før: bokmål *løvetann(s)-*, nynorsk unormert)

luftvernartilleri (før: bokmål uklar normering, nynorsk *luftvern(s)artilleri*)

2.1.14 Stor/liten forbokstav, sammenskriving, særskriving, bruk av bindestrek

Generelle vedtak

Flerledda uttrykk

Flerledda uttrykk (helt eller delvis lånt fra andre språk) som blir uttalt som ett ord, skal skrives i ett. (For å lette lese måten kan pedagogisk bindestrek brukes. Slik bindestrek må vurderes fra teksttype til teksttype.)

Vedtak om enkeltord:

acappellakor (før: a cappella-kor)

adhockomit  (før: ad hoc-komité)

aircondition(ing) (før: air-condition(ing))

akontobetaling (før: a konto-betaling)

allround (før: all round) *allroundklasse* (før: unormert)

ametakonto (før: a meta-konto)

aupairarbeid (før: au pair-arbeid)

boogiewoogie (før: boogie-woogie)

bossanova (før: bossa nova)

brushup (før: brush-up)

callgirl (før: call girl)

cash-and-carry (før: cash and carry)

cash-and-carry-prinsipp (før: unormert)

comebackfors k (før: comeback-forsøk)

cooljass el. *cooljazz* (før: cool jazz)

diskjockey (før: diskjockey el. disc-jockey)

enblocavskriving (før: sammensetninger til en bloc ikke normert)

gardenparty (før: garden party)

holdup (før: hold-up)

homeparty (før: unormert)

hotdog (før: hot-dog)

houseparty (før: house-party)

jamsession (før: jam session)

laissezfairepolitikk (før: laissez faire-politikk)

makeup (før: make-up)

nonprofit, nonprofitbasis (før: non profit, nonprofitbasis)

pasteup (før: paste-up)

pingpong (før: ping-pong) *pinup, pinupgirl* (før: pin-up, pinup-girl)

scrapbook (før: scrap-book)

sciencefictionroman (før: sammensetninger med science fiction ikke normert)

trenchcoat (før: trench-coat)
up-to-date (før: up to date)
walkietalkie (før: walkie-talkie)
worldcup, worldcuprenn (før: world cup, world cup-renn)

Merknad 1: Sammensetninger med andre etterledd enn dem som er oppført her, behandles på samme måte, for eksempel *akontobeløp, allroundløper*.

Merknad 2: Skrivemåten av toledda uttrykk som *a cappella, ad hoc, a konto, en bloc, laissez faire, science fiction* står fortsatt ved lag.

Sammensatte egennavn med egennavn i forleddet

Sammensetninger med et egennavn som forledd skal skrives med stor forbokstav når egennavnkarakteren er knyttet til sammensetningen som helhet, og de kan være uten bindestrek.

Eksempler: *Maastrichttraktaten* el. *Maastricht-traktaten*, *Osloavtalen* el. *Oslo- avtalen*,

Latinske navn på dyr og planter

Latinske navn på dyr og planter skal skrives med stor forbokstav sjøl om epitetet er utelatt.

Eksempler: *Chlamydia trachomatis* el. *Chlamydia*, *Lynx lynx* el. *Lynx*

Kromosombetegnelser

Kromosombetegnelsene X og Y skal skrives med stor bokstav, og de skal behandles som hankjønn, eksempelvis *fragil X-syndrom*.

Stedsnavn med sammensatte personbetegnelser i forleddet

I stedsnavn med sammensatte personbetegnelser i forleddet skal det være bindestrek mellom forleddet (utmerkingsleddet) og etterleddet (hovedleddet).

Eksempler:

Ole Toresen-dalen

Oltorsa-dalen

Johan bodøværing-støa

Karl Hansa-bakken

Lars Ola-stølen (stølen til Lars Ola)

Lars-Ola-stølen (stølen til Lars-Ola)

Nilsola-stølen (stølen til Nilsola)

Halteper-stølen (stølen til Halteper)

Ole Brumm-gata

Ivar Aasen-vegen

I gate- og vegnavn kan en også bruke typen med forleddet i genitiv og særskrivning i tre ord:

Eilert Sundts gate

Losoldermann Natvigs veg

Ole Brumms veg

Tillegg til navn som begynner med Den/Det/De

Ved foranstilte tillegg til navn av denne typen skal *Den/Det/De* (eller *Dei* i nynorsk) sløyfes, og det etterfølgende adjektivet får stor bokstav. Mønsteret er slik:

Den tsjekkosllovakiske republikk > *den tidligere Tsjekkoslovakiske republikk* (bokmål)
Det karibiske havet > *det sterkt ureina Karibiske havet* (nynorsk)

Andre vedtak

aids (før: AIDS el. aids)

axel, lutz, salchow, toe-loop (sprang i kunstløp; før: unormert)

Når *bortimot, oppimot, inntil* og *opptil* har betydningen 'nesten', skal de skrives i ett ord: *bortimot 50 %*, *inntil hundre dyr*, *opptil 20 C* [Red.merk.: Tegnet for grader i "20 C" har måtte utelates i denne html-versjonen.]

C14-datering (før: uklar normering)

Det ville vesten (før: unormert)

ditover (før: bokmål dit over, unormert i nynorsk)

hiv (før: HIV el. hiv)

jorda, sola, månen: Brukt som fellesnavn skal disse orda skrives med liten forbokstav. Brukt som egennavn (navn på himmellegemer) skal de skrives med stor forbokstav.

NATO-land el. *Nato-land* el. *natoland* (og tilsvarende for andre sammensetninger der forleddet følger mønsteret NATO el. Nato) (før: NATO-land el. Nato-land)

nedoverbakke, oppoverbakke el. *nedover bakke, oppover bakke*

I adverbial bruk kan en valgfritt ha sammenskriving eller særskriving (før: unormert)

rhesusnegativ skal skrives i ett (før: uklar normering i bokmål, ingen endring i nynorsk)

ufo (før: bokmål UFO el. ufo, nynorsk ufo)

ut av og *ut fra/frå* skal alltid skrives i to ord (eksempler: "det kommer ikke noe *ut av* dette" og "dette kommer det ikke noe *ut av*")

vestkysten, østkysten (av USA) små forbokstaver

vær/vêr 'person født i Værens tegn'; liten forbokstav, tilsvarende for de andre stjerne-tegnene (før: unormert)

2.1.15 Forkortinger

eflg. etterfølger/etterfølgjar [etterfylgjar] (før: unormert)

hoh. høyde over havet (før: h.o.h.)

moh. meter over havet (før: m o.h.)

muh. meter under havet (før: m u.h.)

2.2 Transkripsjon fra russisk

2.3 Vedtak som gjelder bokmål

Perfektum partisipp av s-verb

å føles - har føltes (før: unormert)

å kjennes - har kjentes (før: har kjen(ne)s)

å lykkes - har lyktes (før: har lykkes)

å minnes - har mintes (før: har min(ne)s)

å mislykkes - har mislyktes (før: har mislykkes)

å misminnes - har mismintes (før: har mismin(ne)s)

å møtes - har møttes (før: har møt(t)es)

å omgå(e)s - *har omgåttes* (før: har omgåt(te)s)
å se(e)s - *har se(e)s* el. *har settes* (før: har se(e)s el. setts)
å skilles - *har skiltes* (før: har skilt(e)s)
å skjemmes - *har skjemtes* (før: har skjem(me)s)
å synes - *har syntes* (før: har syn(e)s)
å trenges - *har trengtes* (før: har treng(e)s)
å trives - *har trivdes* (før: har triv(e)s)
å mistrives - *har mistrivdes* (før: har mistriv(e)s)
å vantrives - *har vantrivdes* (før: har vantriv(e)s)

trives, *mistrives* og *vantrives* bøyes etter dette mønsteret: *trives* - *triv(e)s* - *trivdes* (før: *trivdes* [treivs]) - *har trivdes* (før: *har triv(e)s*)

Enkeltord

advis, -en, -er, -ene (før: ingen ending i ubest. flertall)
anskreven/anskrevet - *anskrevet* - *anskrevne*
(før: *anskreven* - *anskrevent* - *anskrevne*)

avlette -a [-en] (kakeslag; før: unormert)

balle, -a [-en] 'testikkelpung' (før: ikke normert som eget ord)

beinfisk/benfisk, også valgfritt *bein-* el. *ben-* i sammensetning med *-full*, *-grind*, *-grov*, *-skjefting*, *-urt*, *-ved* (før: *bein-* eneform)

beint fram/beint frem/bent fram/bent frem (før: *beint fram/bent frem*)
beintfram/beintfrem/bentfram/bentfrem (før: *beintfram/bentfrem*)

be(i)nveges/be(i)nvegs/be(i)nveis (før: uklar normering)

bryssel- el. *brysseler-* (i sammensetninger som *bryssel(er)knipling*, *bryssel(er)teppe*; før: *brussel-* el. *brysseler-*)

credo, -et, -/er, -a/-ene (før: ingen ending i ubest. flertall)

drahjelp (før: unormert)

dren, -et, -, -a/-ene (før: uklar normering)

drog el. *dråk* 'latsabb' (før: *dråk*)

dølge - *dølga/dølget/dølgte* - *dølga/dølget/dølgte* (før: *dølge* - *dulgte* - *dulgt*).
Dulgt kan fortsatt brukes i uttrykk som *i det dulgte*.

enerett, *enerådende*, *enerådig*, *enevelde*, *eneveldig* (før: også *ein(e)-*)

ennskjønt (før: *enskjønt*)

fil -a/-en (valgfritt i alle betydninger; før: bare hankjønnord i betydningene 'datafil', 'kjørefelt' og som kortspillord)

firkløver -et, -/e, -a/-ne (gruppe på fire personer; før: unormert)

førerulykkesforsikring (før: unormert)

gjengi (før: *gjengi* el. *gjengive*)

heimeulykkesforsikring el. *hjemmeulykkesforsikring* (før: unormert)

hynde el. *hynne* 'pute' (før: hynne)

kambium, *kambiet* - *kambier* - *kambia/kambiene* (før: også *kambiumet* i bestemt form entall)

kapitel, -et (før: kapitél)

kaskett, -en (før: kaskjett)

kløre - *klora/kloret* - *klora/kloret* (tilsette klor; før: *kløre* - *klorte* - *klort*)

knytte (trekke seg sammen) - *knytte/knøt* (det *knøt/knytte* seg i magen) - *knytt* (før: *knytte* i preteritum)

korv el. *kurv* 'pølse' (før: uklar normering)

krå, -a [-en], *kråer/krær*, *kråene/krærne* (før: *krær*, *krærne* i flertall)

kvidder (ikke skjønne et *kvidder*; før: *kvitter*)

-laden/-laten: det er valgfrihet mellom disse endingene i orda *etterladen/etterlaten*, *fet-*, *grov-*, *mørk-*, *stor-*, *søt-* og i uttrykket *gjøren og laden/laten* (før: *-laten* eneform)

led, -en, *leder*, *ledene* el. *lei*, -a [-en], *leier*, *leiene* (før: bare *lei*)

let, -en el. *lett*, -en (før: *lett*)

middels (før: *middels* [medels])

midtsommer(s), *midt vinter(s)* (før også *mid-*)

mikkelsmess(e) (før: *mikalsmess(e)* el. *mikkelsmess(e)*)

misere, -n (før: *misère*)

nykk, -en el. -et el. *nøkk*, -en el. -et (før: *nykk*), *nykke* - *nykte* - *nykt* el. *nøkke* - *nøkte* - *nøkt* (før: *nykke*)

omennskjønt (før: *omenskjønt*)

oppstanden - *oppstanden* - *oppstandne* (før: unormert)

pantry, -et, -/er, -a/-ene (før: uklar normering i flertall)

rauv, -a [-en] el. *ræv*, -a [-en] (før: *rauv*)

reip el. *rep* (før: *reip* [rep])

sadle el. *sale* (før: *sale*)

sambo/sambu, *særbo/særbu* (adj., botanisk betydning; før: -bu eneform)

sella el. *sellende* (helt (full)); før: unormert)

sidde (før: *sidd* el. *sidde*)

skriverkar el. *skriverkarl* (før: skriverkar)

svikt, -en (i ikke-maritim betydning, før: svikt, -en/-et)

-tagen/-taken: det er valgfrihet mellom disse endingene i orda avstandtaken, hensyntaken, stillingtaken og standpunkttaken

Talmud (jødisk skriftsamling) (før: talmud)

tander adj. (før: tander el. tendre)

termitt, -en (i kjemi; før: termitt, -en el. -et)

trekløver -et, -e, -a/-ne (før: unormert)

trives, *mistrives* og *vantrives* bøyes etter dette mønsteret:

trives - *triv(e)s* - *trivdes* (før: *trivdes* [treivs]) - *har trivdes* (før: *har triv(e)s*)

tykke -a/-en/-et (regn-, skog-, snø-; før: genus ikke normert)

tynneband/*tønneband*/*tønneband* (før: også *tynneband*)

tåballe (før: tåball/tåballe)

tått, -en, *tåtter*/*tætter*, *tåttene*/*tættene* (før: *tætter*, *tætter* i flertall)

ågerkar el. *ågerkarl* (før: ågerkar)

2.4 Vedtak som gjelder nynorsk

2.4.1 Landsnavnet

Språkrådet har vedtatt *Noreg* som hovedform, [*Norge*] som sideform i nynorsk. – Kulturdepartementet har dette vedtaket til vurdering. Fortsatt er derfor *Noreg* eneform i nynorsk.

2.4.2 Flertall av hankjønnsord på -a og -nad

Hankjønnsord på -a og -nad får flertall på -er [-ar], -ene [ane], for eksempel *månader* [månadar] – *månadene* [månadane], *villaer* [villaar] – *villaene* [villaane] (før: bare -er, -ene)

2.4.3 Bøying av noen e-verb

Verbene *følgje* [fylgje], *svelgje*, *telgje*; *sørgje* [syrgje], *forsørgje* [forsyrgje], *dørgje*, *fergje*, *herbyrgje*, *hyrgje*; *kvelve*; *erve*, *kverve*, *uttverve*, *horve* skal bøyes som *følgje*:

følgje – *følgjer* – *følgde* – *har følgd* [følgd] (presisering av vedtak fra 1986)

2.4.4 Enkeltord

avlasting el. *avlastning* (før: unormert)

bet(j)ening, *sjølvbet(j)ening* (før: *betjening*, *sjølvbetjening*)

boksermotor (før: unormert)

brysselknipling (før: *uklar unormering*)

butlar (før: unormert)

delftfajanse (før: unormert)

düsseldorf (før: unormert)
düsseldorfskolen el. *düsseldorfskulen* (før: unormert)

eukalyptus (før: uklar normering)
fjellvettregel el. *fjellvitregel* (før: unormert)

føremøn(n)leg (før: unormert)

ein hov, *hoven*, *hovar*, *hovane*
[*ein hov*, *hoven*, *høver*, *høvene*]
[*ei hov*, *hova*, *høver*, *høvene*]
(før: bare *ein hov*, *hoven*, *hovar*, *hovane*)

kontrollar, -en (om redskap eller person, før: unormert)

kremt, -en el. -et (før: bare intetkjønn)

krubbe/krybbe (før: krubbe)

oleander, *oleanderen*, *oleandrar*, *oleandrane* (før flertall *oleanderar*, *oleanderane*)

omførselshandel (før: omførselhandel)

partnerskap, -en el. -et (før: genus ikke fastsatt)

premiere, -n (før: première)

rei, -a el. *red*, -en (før: red)

rykk(e)vis (før: unormert)

rømmen [*rømen*] (vere på r-) (før: bestemt form ikke normert)

[*satt*] fortid av [*sitte*] (før: [*sat*])

sjuk(e)melde, *sjuk(e)melding* (før: sjukmelde, sjukmelding)

skrustikke el. *skruestikke* el. *skruvestikke*

skrutvinge el. *skruetvinge* el. *skruvetvinge* (før: uklar normering)

skygne skal ha valgfri a-bøying el. e-bøying:
skygne - *skygnar* - *skygna* - *skygna*
skygne - *skygner* - *skygnde* [*skygnte*] - *skygnt* [*skygnd*]
(før: uklar normering)

snadder (= *snadring*), *snadderet*, *snadder*, *snaddera* (før: *snad(de)ret* i bestemt form entall)

spel(e)dåse (før: *speldåse* el. *speledåse* avhengig av betydning)

sypike (fisk), *sypika*, *sypiker*, *sypikene* (før: genus og bøying ikke fastsatt)

sykjast - *sykjest* - *syktest* - *sykst* (før: uklar bøying)

søle/søyle, *sølet(e)/søylet(e)*, *sølut(e)/søylut(e)* (før: *søle*, *sølet(e)*, *sølut(e)*)

teit (adj.) - teit(t) - teite (før: teit i nøytrum)

tenest(e)makt, *tenest(e)mann* (før: tenestemakt, tenestemann)

tøe/tøde (gjødsel; feit gjødsla mark) (før: tøde)

venesæl/vennesæl/vensæl (før: vennesæl/vensæl)

vor/vorr (i betydningene steinkant; kjølvatn, åretak; før: vor)

2.5 Tilrådinger i ordbruk

matmølle tilrådd ord for 'food processor'

norsk-kenyaner/norsk-kenyan(ar) godtas også i betydningen 'kenyaner som har slått seg ned i Norge' (gjelder også eventuelle tilsvarende uttrykk)

2.6 Tilrådinger i syntaksspørsmål

Uttrykk av typen 1,1 uke(r)

Substantivet etter en desimal kan valgfritt ha entalls- eller flertallsform når tallet etter kommaet er 1: *1,1 uke* el. *1,1 uker*, *2,1 time* el. *2,1 timer*.

Samsvarbøying ved slike uttrykk er valgfri. Dersom en bruker samsvarbøying, må en bøye begge tallorda i desimaltallet: *en komma en uke(r)* el. *ei komma ei uke(r)*, *en komma en barn* el. *ett komma ett barn*.

Bøying av adjektiv etter 'hver(t) eneste'

Begge disse formuleringene godtas:

hvert eneste protestantiske samfunn, *hvert eneste protestantisk samfunn*

Plassering av ord mellom 'å' og infinitiven

Adverb som *bare* og *ikke* kan plasseres mellom infinitivsmerket *å* og infinitiven som hører til. Eksempel: Det kom på møte *å bare* flytte sammen uten *å gifte* seg.

I/på begynnelsen av 1800-tallet

I tilrås i slike uttrykk:

i begynnelsen av .../i byrjinga av ...

'Andre overlegen' eller 'overlegen andre'? (bokmål)

Tradisjonell uttrykksmåte tilrås:

myten at ens egen kultur er andres overlegen (ikke 'overlegen andres'), myten at den hvite rasen er den svarte overlegen (ikke 'overlegen den svarte')

3 Navnesaker

3.1 Historiske navn

Arbeidet med *Historielista* har ligget nede i 1995 på grunn av andre gjøremål.

3.2 Geografiske navn

I 1995 blei det inngått avtale mellom Norsk rikskringkasting, Novus forlag og Norsk språkråd om rett for NRK til å legge inn i sitt datanett en elektronisk utgave av *Geografilista*.

Blant rettskrivingsvedtaka i perioden 1992-1995 er ei liste over offisielle navn på stater (se punkt 2.1.2).

Vigleik Leira står for arbeidet med geografiske navn.

3.3 Geologiske navn

Norsk stratigrafisk komité, et utvalg under Norsk Geologiråd, godkjenner og registrerer navn på geologiske lag, strukturer o.l. i Norge. Marit Hovdenak representerer Språkrådet i komiteen.

4 Ord som kan tas inn i nynorske ordlister

anvend adjektiv

bekymra verb (a-bøying), *bekymring* -a, substantiv

bety verb (betyr - betydde - betydd el. betytt)

bula (*ut*) verb (a-bøying), *bule* -n, substantiv

forbausa verb (a-bøying), *forbausing* -a, substantiv

i laupet av el. *i løpet* av

ei kjøle substantiv

middelaldrande adjektiv

radbrekka verb (e-bøying), *radbrekking* -a, substantiv

radmager adjektiv

rafta verb (a-bøying), *rafting* -a, substantiv

regulerbar, *stillbar* adjektiv

sno seg verb (snor - snodde - snodd el. snott)

5 Kjønnbalansert språkbruk

Sekretariatet utarbeidde i 1995 et framlegg til retningslinjer for kjønnbalansert språkbruk i offentlige sammenhenger.

6 Terminologi- og fagspråksarbeid

6.1 Terminologikomiteen for fysikk og kjemi

Arbeidet med manuskriptet til ordboka er på det nærmeste slutført. Ordboka vil få en fysikkdel og en kjemidel og dessuten et par tillegg om fysiske og kjemiske størrelser og enheter og om navnsetting av kjemiske forbindelser. Oppslagsorda er på bokmål og nynorsk. I fysikkdelen er forklaringene på nynorsk, i kjemidelen på bokmål. Formålet med ordboka er å få fastere terminologibruk i disse faga i grunnskolen og den videregående skolen.

Medlemmer av komiteen er: Ingrid Dahlø, Bjørn Ebbe Lian, Kjell Reistad og Otto Øgrim.

6.2 Elektronikkterminologi

Rådet for teknisk terminologi (RTT) og Norsk språkråd samarbeider om å lage ei ordbok for elektronikk. Ordboka vil få norske oppslagsord (bokmål og nynorsk) og definisjoner og opplysning om de tilsvarende engelske termene.

Faglig råd har i år arbeidd med å gjennomgå en korrekturutskrift for å kontrollere, samordne og revidere definisjonene.

Medlemmer av faglig råd er: Frank Larsen (Norsk Elektroteknisk Komité, formann), Knut Bryn (Teledirektoratet), Ingrid Dahlø (Norsk språkråd), Kåre Henriksen (NEMKO), Jakob Sandstad, Arne Weum (A/S Elektrisk Bureau), Tore Øvensen (NRK). Kari Osnes (RTT) er sekretær.

6.3 Dataterminologi

Datatermkomiteen er i gang med å forberede 6. reviderte utgave av ordboka. Den vil bli utvida med en god del termer, særlig fra informasjonsteknologi. Etter planen skal den nye utgava foreligge høsten 1996.

Datatermkomiteen er på vegne av Norges Standardiseringsforbund medlem av arbeidsgruppa *Vocabulary of Data Processing*, som er nedsatt av International Organization for Standardization (ISO). Mange av de norske definisjonene bygger på ISO-definisjoner.

Knut Hofstad deltok på ISO/IEC-konferansen om datatermer i Roma 29.5.-3.6.95.

Medlemmer av datatermkomiteen er: Knut Hofstad, Ståle Løland og Per Scott. Ingrid Dahlø er Språkrådets observatør i komiteen.

6.4 Statens fellesblankettutvalg

Statens fellesblankettutvalg skal sørge for at det fins gode og hensiktsmessige blanketter i statsadministrasjonen. Utvalget har fem medlemmer og er oppnevnt av Administrasjonsdepartementet. Representant for Norsk språkråd og leder for utvalget er Jostein Stokkeland.

Den viktigste oppgaven for utvalget har vært et prøveprosjekt med elektroniske blanketter. Prøveperioden blei avslutta før jul, og ut fra de erfaringene som er gjort, skal en legge planer for utviklinga videre. De elektroniske blankettene kommer parallelt på bokmål og nynorsk.

7 Arbeidet med lærebøker

7.1 Språklig gransking av lærebøker

Den språklige granskinga av lærebøker har fulgt det samme mønsteret som tidligere. Innføringa av Reform 94 er årsak til at det også i år er sendt inn svært mange lærebøker til språklig gransking, noe som har ført til sterkt arbeids- og tidspress i sekretariatet.

Sekretariatet har knytta til seg flere eksterne konsulenter på bokmål og drevet opplæring av dem. Takket være midler fra Nasjonalt læremiddelsenter har vi i år kunnet engasjere ekstrahjelpere til granskinga (til sammen ett årsverk). På den måten har vi greid å ta unna den store mengden av manuskripter.

I 1995 kom det inn til språklig gransking 498 lærebøker, 221 på bokmål, 206 på nynorsk og 71 fellesutgaver. (I 1994 var de tilsvarende tall: 434 lærebøker i alt, 198 på bokmål, 193 på nynorsk og 43 fellesutgaver). Sekretariatet har også behandla noen søknader om fornya godkjenning av tidligere godkjente bøker.

7.2 Feil i godkjente lærebøker

Sekretariatet har – i den utstrekning en har hatt kapasitet til det – pleid å etterkontrollere en del ferdigtrykte lærebøker for å se om forlaga har fulgt opp de rettingene og endringsforslaga vi har gjort i manuskripta, slik de skal. På grunn av det sterke arbeidspresset i samband med Reform 94 har vi hatt liten tid til slik etterkontroll i år. Men på slutten av året blei det leid inn hjelp på timebasis til å utføre noe av denne kontrollen. I de tilfella der påviste feil ikke er blitt retta opp som de skal, skriver vi klagebrev til forlaga og ber om forklaring på manglende oppretting.

7.3 NLS' rådgivende utvalg i lærebokspørsmål

Norsk språkråd er representert i utvalget ved Kåre Skadberg (varamedlem Ingrid Dahlø). Skadberg har deltatt i en intern arbeidsgruppe som har behandla spørsmålet om krav om språklige parallellutgaver i forbindelse med begrepet "andre læremidler" i lovteksten.

7.4 Håndbok i lærebokgransking

Arbeidet med å skrive ei håndbok i lærebokgransking kom i gang i 1994. Arbeidet er blitt forsinka i 1995, både på grunn av mange andre presserende gjøremål, og fordi en av forfatterne har hatt permisjon.

7.5 Språket i fellesspråklige lærebøker

I de generelle retningslinjene fra Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet fra 1991 om språket i fellesspråklige lærebøker heter det blant annet:

"I den nynorske delen av den fellesspråklige læreboka bør ikke sjeldne språk-former og kunstig fagterminologi brukes. Der det etter gjeldende regler er mulig å bruke samme ord/begrep både på bokmål og nynorsk, bør disse benyttes."

Dette har av noen forlag og oversettere blitt oppfatta som et direktiv om å legge språket i nynorskdelene av slike lærebøker så nær opp til bokmål som mulig innenfor læreboknormalen. I brev av 1.2.95 fra Gyldendal om en bestemt lærebok heter det således:

"Vi har valgt å holde oss til en form som ligger så nær opp til bokmål som mulig da dette jo er en bok som skal brukes av begge målgrupper."

Saka blei drøfta i et møte med Nasjonalt læremiddelsenter og dessuten på styremøte i Norsk språkråd (20.3.95). I brev til skolebokforlaga av 14.2.95 presiserer Nasjonalt læremiddelsenter det ovenfor siterte utdraget fra departementets retningslinjer slik:

"Vi må presisere at det her siktes til *nøkkelord og begreper av faglig karakter*. Det er altså ikke tenkt på ord av rent allmenn karakter. Slike ord er ikke å betrakte som sjeldne i denne sammenheng."

I brev til lærebokforlaga av 5.4.95 sier Norsk språkråd:

"Styret i Norsk språkråd meiner at når det gjeld spesifikk fagterminologi, bør ein unngå unødig skilnad mellom nynorsk og bokmål. Det bør elles ikkje vera noko mål å nytta ein mest mogleg bokmålsnær nynorsk. I dei fellesspråklege utgåvene bør bruken av valfrie former vera som i einspråklege parallellutgåver."

8 Ordbøker og ordlister

8.1 Nynorskordlista

Nynorskordlista blei ferdig redigert i 1995, med Marit Hovdenak og Anne Torunn Engø som redaktører. Den får et omfang på om lag 60 000 oppslagsord. Ordlista er et samarbeidsprosjekt mellom Norsk språkråd, Avdeling for leksikografi ved Universitetet i Oslo og Det Norske Samlaget. Utgivelsen blei utsatt til 1996 i påvente av endelig godkjenning av rettskrivingsvedtaka for fireårsbolken 1992-1995.

9 Arbeidet med nyord

Innsamlinga av nyord har fortsatt i 1995. Arbeidet med et opplegg for neste nyordsbok, *Nyord i norsk 1976-1999*, blei påbegynt. Det tas sikte på å utgi denne boka i år 2000.

Vigleik Leira står for nyordsarbeidet.

10 Informasjon og språklig rådgiving

10.1 Språknytt

Meldingsbladet for Norsk språkråd, *Språknytt*, har som vanlig kommet med fire nummer. Hvert nummer er på 20 sider, og opplaget har vært om lag 22 000.

Språknytt blir sendt til alle skoler, universitet, offentlige bibliotek, aviser, Norsk rikskringkasting og kommune-, fylkes- og statskontor. Bladet har også mange privatabonnenter, av dem ikke så få i utlandet. Abonnementet på *Språknytt* er gratis, og en kan bestille bladet i sekretariatet i Norsk språkråd.

Fra 1995 er *Språknytt* lagt ut i html-format på Internett (<http://www.sprakrad.no/publika.htm>).

Norsk språkråd har fra 1995 spredd også en elektronisk versjon av *Språknytt* gjennom E-kom, et elektronisk informasjonsprosjekt for synshemmete oppretta av firmaet Apogeum a.s. med støtte fra Sosial- og helsedepartementet.

Redaksjonen har fått mange reaksjoner og tilbakemeldinger på stoff som har kommet på trykk i *Språknytt*. Det skjer over telefon, i brev og ved at artikler blir sitert eller omtalt i aviser og tidsskrift.

Ansvarlige redaktører har vært Dag Gundersen og Kjell Venås, og Åsta Norheim har vært redaksjonssekretær. Førstesekretær Bente Baltzersen er kontaktperson for abonnentene.

10.2 Språkkurere

Språkkurere, bladet som gir mediefolk informasjon om rettskriving og annet, blei lansert i ny form i 1995. Opplaget er økt fra rundt 450 eksemplarer til 4000, mens grafisk utforming og trykking nå blir utført av fagfolk utafor Språkrådet. Bladet bærer også preg av redaksjonelle endringer, men utgis fortsatt med fire sider i A4-format. Arbeidet med relanseringen førte til at *Språkkurere* kom med bare tre nummer i 1995. Fra og med 1996 skal det komme fire nummer årlig.

Språkkurere blir sendt gratis til avisredaksjonene og til et voksende antall private abonnenter. Bladet legges også ut i elektronisk versjon på Språkrådets Internett-sider. Tilbakemeldingene i år har vært flere enn før, og de er positive. Mye tyder på at *Språkkurere* i 1995 har nådd fram til målgruppene, men det står fortsatt arbeid igjen på distribusjonssiden. Ansvarlige for arbeidet med *Språkkurere* i 1995 har vært Olav Bakken og Jon Grepstad.

10.3 Statsspråk

I sitt andre leveår har *Statsspråk* fått profesjonell hjelp med bladbunaden, og det ser ut til at både utseende og innhold har falt i smak. Opplaget er på 15 000, og vi har fått en bedre spredning utover i statsadministrasjonen. Bladet sendes ut gratis. Det er kommet tre nummer i 1995.

Formålet med bladet er å gi praktisk veiledning om godt språk og gjøre statsansatte kjent med gjeldende regler for språkbruk. Redaktør er Jostein Stokkeland.

10.4 Språkrådets skriftserie

Språkrådets skriftserie blei starta i 1995. Serien tar sikte på den språkinteresserte allmennheten. Det blei gitt ut tre skrifter:

Nr. 1: *Norsk som framtidsspråk i arbeidsliv og næringsliv*. 108 s. ISBN 82-990559-1-1

Nr. 2: *Norma i nynorsk*. Debatt. 64 s. ISBN 82-990559-3-8

Nr. 3: *Rettskriving hos nynorskforfattarar*. Av Lars S. Vikør. 64 s. ISBN 82-990559-4-6

For de to første heftene var opplaget 1000, for det tredje 500.

10.5 Språkrådets websider

Fra mai 1995 begynte Språkrådet å legge ut stoff på web på Internettet. Språkrådets sider blir lagt ut på et område på Dokumentasjonsprosjektets webtjener. Adressa er: <http://www.dokpro.uio.no/sprakrad/sprakrad.html>

Førstesida har disse oppslaga:

Informasjon fra Norsk språkråd
Nytt fra Norsk språkråd

Språkrådets OSS-tjeneste
Dataspråk
Publikasjoner fra Norsk språkråd
Diplom for godt navnevelt
Lov om målbruk i offentlig tjeneste
Lov om stedsnavn

De periodiske publikasjonene *Språknytt*, *Statsspråk* og *Språkkurieren* blir lagt ut på nettet. I sidene fins også Språkrådets e-posttjeneste, en e-postlenke for språk-spørsmål.

Sidene har vært omtalt i NRK P2s program "Radionettet", i en del dagsaviser og i noen datatidsskrift. Webadressa blei annonsert blant annet på annonsepostkortet "Engelsk er bra, men norsk er bedre i Norge".

Det ligger lenker til Språkrådets websider flere steder på nettet, blant annet på statsforvaltningens informasjonstjenere ODIN. Sidene er registrert i en del norske og internasjonale registre og indekser for søking på nettet.

10.6 Språksider i Tekst-TV

Språksidene i NRKs Tekst-TV har fortsatt som før. Med unntak av juli og august har det vært spørrekonkurranse hver måned. – Det kommer ofte positive tilbakemeldinger fra publikum.

10.7 Presentasjonsbrosjyre om Språkrådet

Språkrådet utarbeidde i 1995 en presentasjonsbrosjyre som blei trykt i 20 000 eks. Folderen gir ei kortfatta oversikt over Språkrådets viktigste arbeidsfelt.

10.8 Pressemeldinger og presseklipp

Språkrådet sendte i 1995 ut 20 pressemeldinger:

16.01.95 Språket i lærebøker
18.01.95 Norsk språkpris 1995 (invitasjon)
25.01.95 Norsk språkpris 1995 (påminning)
27.01.95 Språkprisen 1995 til Kåre Lunden
30.01.95 Geirr Wiggen leder for Språkrådet
08.02.95 Målform i eksamensoppgåver
13.02.95 Diplomutdeling Fredrikstad (invitasjon)
15.02.95 Diplom for godt navnevelt i Østfold
01.03.95 Norsk språk på Internett
27.04.95 Diplom for godt navnevelt i Bergen (invitasjon)
03.05.95 Diplom for godt navnevelt i Bergen
15.05.95 Språkrådet på Internett
22.05.95 *Statsspråk*
30.08.95 Ny skriftserie fra Norsk språkråd
06.09.95 Diplom for godt navnevelt i Valdres og Hallingdal (invitasjon)
12.09.95 Godt navnevelt i Valdres og Hallingdal
02.11.95 Utdeling av diplom for godt navnevelt i Telemark
14.11.95 Purisme på norsk?
23.11.95 Utdeling av diplom for godt navnevelt i Telemark (invitasjon)
28.11.95 Godt navnevelt i Telemark

Språkrådet abonnerer på avisutklipp fra Presseklipp AS for å følge med i omtale i pressa. I 1995 blei det registrert ca. 440 klipp på stikkordene Norsk språkråd og Språknytt. (Noen språkspalter, som blei talt med i 1994, er ikke regnet med i tallet for 1995.) Flest klipp var det på disse kategoriene: Diplom for godt navnevelt (82), "Norge"/"Norge" i nynorsk (36), Nyord (33), Språkprisen (26), Språket i lærebøker (22), Statsspråk (21), Årsmøtet 1994/valg av leder (14), Språkrådet på Internett (14), Norsk språk på Internett (14). Også forslaget fra fagnemnda om normering av nyere ord fra engelsk fikk betydelig pressedekning.

10.9 Avisinnlegg

I 1995 har sekretariatet hatt avisinnlegg om *Tirol/Tyrol*, om ordet *neger*, om skrivemåten *dronning moren*, om feilaktig bøyning av ordet *medium* og om *nemnd/hevnd*.

10.10 Radio- og avisintervju

NRK – landsdekkende sendinger

23.01.95 Søndagsavisa: Tove Bull i debatt om bruk av engelsk i høgre utdanning
27.01.95 Dagsnytt 18: Kåre Lunden (Språkprisen)
27.01.95 Dagsrevyen: Språkprisen
27.01.95 Dagsnytt 18 P3: Språkprisen
03.03.95 Dagsnytt 18: Tove Bull om talemålsnormering
06.05.95 NRK P2: Kåre Skadberg om diplom for godt navnevet
07.06.95 NRK P2: Vignleik Leira om nyord (Kulturnytt)
26.06.95 NRK P2: Vignleik Leira om godkjenning av elektroniske ordlister
05.10.95 Jon Grepstad om KUFs IT-plan og nynorsk (Radionettet)
23.11.95 Dagsnytt 18: Helge Sandøy i diskusjon med Olav Randen om Noreg/Norge i nynorsk
11.12.95 NRK P1: Arne Kjell Foldvik og Arthur Sandved om fornorsking av engelske ord (Her og nå)
28.12.95 NRK P2: Kjell Venås om nynorskens posisjon nå og utsiktene for framtida

Andre etermedier

Det har i 1995 vært noen innslag i sendinger fra andre TV-selskap, i NRKs regionsendinger (språkprisen, diplom for godt navnevet), 30–40 reportasjer og intervju i nærradiosinger (diplom for godt navnevet, enkelte om språkprisen, anglonorsk og lov om målbruk i offentlig tjeneste)

10.10.95 P4: Vignleik Leira om den nye tellemåten
22.11.95 NRK Møre og Romsdal: Helge Sandøy om Noreg/Norge i nynorsk
29.11.95 NRK Hordaland: Helge Sandøy i diskusjon med Borghild Gramstad om Noreg/Norge i nynorsk
06.12.95 NRK Sogn og Fjordane: Marit Hovdenak om språket i turistbrosjyrer
Avisintervju

10.01.95 Nationen: Dag. F. Simonsen om rapporten om undervisning på engelsk
27.05.95 Gula Tidend: Jon Grepstad om *Statsspråk*
11.08.95 Arbeiderbladet: Vignleik Leira om dataspråk
12.08.95 Åpen Linje (Telenor): Jostein Stokkeland om språket i Telenor
29.11.95 Universitas: Vignleik Leira om rettskriving og nyord
09.12.95 Dagbladet: Vignleik Leira om fornorsking av engelske ord
13.12.95 Dagbladet: Vignleik Leira om nyord
20.12.95 Dag og Tid: Kåre Skadberg om nynorskutgave av *Skriveregler*

10.11 Besøk av studenter og skoleelever

Språkrådet har også i år hatt besøk av skoleklasser fra videregående skoler og grupper av studenter. De har fått et par timers orientering om Norsk språkråd og rådets arbeidsoppgaver. Tradisjonen tro kom en gruppe fra den internasjonale sommerskolen på besøk i juli, og i oktober kom to grupper med utenlandske studenter.

11 Deltaking på møter, kurs og konferanser

21.2.–23.2.95 Statens datasentral arkivkurs del I, Oslo: Monica Andresen
28.3.–30.3.95 Statens datasentral arkivkurs del II, Oslo: Monica Andresen
7.6.–9.6.95 Kurs i Noark - Norsk arkivsystem, Oslo: Mona Karlsen og Monica Andresen
7.–10.6.95 Konferanse om leksikografi i Norden, Reykjavik: Ingrid Dahlø, Marit Hovdenak, Åsta Norheim
15.–17.09.95 Nordisk språkmøte, Gentofte: Tove Bull, Ingrid Dahlø, Ingeborg Donali, Jon Grepstad, Dag Gundersen, Åsta Norheim, Dag F. Simonsen, Kåre Skadberg, Kjell Venås, Geirr Wiggen
21.–23.09.95 Samrådsmøte for navnekonulenttjenestene, Os: Kåre Skadberg, Jon Grepstad
13.–15.10.95 Elektroniske hjelpemidler i språknemndenes arbeid, Oslo: Olav Bakken, Ingrid Dahlø, Jon Grepstad, Mona Karlsen, Vignleik Leira, Åsta Norheim, Eilov Runnestø
27.10.95 Jubileumsmøte i Sverigefinska språknämnden, Stockholm: Geirr Wiggen
23.–25.11.95 Det sjette møtet om norsk språk (Mons 6), Bergen: Marit Hovdenak

12 Skolesaker

12.1 Engelskopplæring i grunnskolen

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bestemte i 1992 at undervisninga i engelsk i grunnskolen skulle styrkes med to uketimer fra skoleåret 1992–93. Stortinget hadde bevilga penger til ni nye timer over tre år, og departementet valgte å bruke to av disse timene til engelsk i 1.–3. klasse. Engelskundervisninga kan ta til alt i første klasse med små innslag, eller en kan vente til 2. eller 3. klasse med denne undervisninga.

Denne obligatorisk opplæringa i engelsk heilt fra småskolesteget i grunnskolen blei innført uten at saka var ute til høring. Styret i Norsk språkråd har drøfta de prinsipielle sidene ved dette og er urolig over at et så viktig vedtak er gjort uten at hensynet til opplæringa i norsk har vært et av hovedpunkta i vurderingane.

I et brev ber styret departementet gi opplysninger om bakgrunnen for den nye ordninga, den fagdidaktiske tenkemåten og omfanget av undervisninga.

Departementet har ennå ikke sendt noe skriftlig svar på dette brevet fra styret, men muntlig blir det opplyst at et svar er på veg, og at de spørsmålene Språkrådet har reist, også må vurderes i forbindelse med forslaget til ny læreplan for grunnskolen.

12.2 Opptakskrav i norsk til allmennlærerutdanninga

Norsk språkråd og Lærerutdanningsrådet har i fellesskap i brev av 5.9.95 til de statlige høgskolene bedt om å få oversikt over hvor mange lærerstudenter det er ved høgskolene som ikke hadde eksamen i sidemål da de blei tatt opp til lærerutdanninga.

Det har for visse elevgrupper vært høve til å bli tatt opp til lærerutdanning uten å ha eksamen fra videregående skole i begge de norske målformene. Språkrådet og Lærerutdanningsrådet vil eventuelt be departementet vurdere om krav til bestått eksamen i begge målformene skal gjøres gjeldende ved opptak til lærerutdanninga.

12.3 IT i norsk utdanning – Plan for 1996–99

I forbindelse med KUFs arbeid med IT i norsk utdanning - Plan for 1996–99 sendte Språkrådet 27.2.95 brev til departementet og bad om at det blei tatt inn forpliktende formuleringer som sikra skolene norskspråklig programvare til bruk på Internettet. I brevet uttalte Språkrådet:

"Bruk av IT inneber i veksande grad bruk av datanett. Uninett er opna for grunn- skular og vidaregåande skular. Gjennom Uninett får skuleverket tilgang til resten av Internett. Engelsk er det dominerande språket på Internett, både når det gjeld filarkiv, kommunikasjon og programvare. Tilknytning til Internett inneber store føremønner og interessante utfordringar for skuleverket. Men det krev også at dei språkpolitiske sidene er gjennomtenkte på sentralt hald, at tiltak blir sette i verk og at dei blir følgde opp lokalt. Dersom styresmaktene ikkje ikkje har ein medviten språkpolitikk i høve til Internett, vil nettet lett auke det engelskspråklege presset på det norske språket.

Det vil mellom anna vere viktig at det norske materialet som blir gjort tilgjengeleg for skuleverket gjennom filtenarar og databasar, har høg kvalitet både når det gjeld innhald og språk og kan konkurrere med engelskspråkleg stoff når det gjeld elevane si interesse. I dette materialet må ein også ta omsyn til dei to offisielle språkformene. Elevar med nynorsk som skriftspråk skal ikkje ha dårlegare kår enn elevar med bokmål.

Det vil vidare vere viktig at skulane får norskspråklege brukarprogram for søking og navigering på nettet. I dag vil norskspråklege web-klientar vere særleg viktige, fordi desse programma er så sentrale for informasjonshenting på Internett. Like viktige vil norskspråklege e-postprogram vere. Norsk språkråd er kjent med at det no blir utvikla i det minste ein web-klient med norskspråkleg grensesnitt.

Vi ber om at det i handlingsplanen blir teke inn forpliktande formuleringar som sikrar skulane norskspråkleg programvare i samband med tilknytning til Uninett/ Internett. Programvara må liggje føre både på bokmål og nynorsk."

Da utkast til plan forelå, deltok Språkrådet i den interne høringa. Planen blei offentliggjort 30.9.85 og har flere formuleringer som gjelder norsk språk og hensynet til de to offisielle norske målformene:

"Departementet vil medvirke til at det legges til rette for tjenlige program-vareavtaler. Avtalene skal ivareta hensynet til de to norske målformene." (4.2.5)

"Internettet domineres idag [sic] fullstendig av informasjon fra den engelsk-språklige verden. Det er svært viktig for Norge som liten kultur nasjon at norsk språk, både bokmål og nynorsk, er godt representert på nettet." (4.2.5)

"De internasjonale datanettene preges av engelskspråklig informasjon. Fra et nasjonalt synspunkt er det viktig at norsk språk, både bokmål og nynorsk, norsk litteratur, norske faglige bidrag i større grad blir tilgjengelig på datanettene." (6.2.2)

"Både ved tilpasning av utenlandsk programvare og utvikling av norsk program-vare må det tas hensyn til likestillingen mellom de to norske målformene." (6.2.2) "Regler for godkjenning av elektroniske læremidler må utredes." (6.2.2)

I omtalen av ei "norsk IT-ordbok" (Norsk dataordbok) blir det foreslått å vurdere å gjøre boka tilgjengelig på Internettet.

13 Måljamstilling

13.1 Lov om målbruk i offentlig tjeneste

Fra 1994 fikk Språkrådet overført fra Kulturdepartementet informasjons- og tilsynsoppgaver i samband med lov om målbruk i offentlig tjeneste. Språkrådet fører tilsyn med institusjoner på nivå under departementsnivå.

I brev 25.11.94 til ca. 250 sentrale statsorgan, det vil si statsorgan med hele landet som tjenestekrets, blei det sendt ut informasjonsmateriell om målloven og et spørreskjema for å registrere praksis, rutiner og behov i forbindelse med loven. Ca. 200 institusjoner har svart på spørreskjemaet. Svarene blir sammenfatta og danner grunnlag for et nytt skjema, som blir sendt ut i januar 1996.

3. februar sendte Språkrådet brev til universitetene og høgskolene med informasjon om forskrifter om målform i eksamensoppgaver. Brevet blei fulgt opp med nytt brev og et spørreskjema om praksis 6. september. Institusjoner som på ett eller flere punkt ikke følger forskriftene, er bedt om å legge om rutinene fra og med vårsemesteret 1996 og gi tilbakemelding til Språkrådet før 1. februar 1996 om de nye rutinene.

Informasjon om lov om målbruk er gjort tilgjengelig på Internettet i Språkrådets websider. Det ligger henvisninger blant annet på statsforvaltningens informasjonstjener ODIN.

13.2 Målform i eksamensoppgaver

3.2.95 sendte Språkrådet brev til universitet og høgskoler om reglene for målform i eksamensoppgaver. Vedlagt brevet fulgte brosjyren *Lov om målbruk i offentlig teneste – Reglar og råd*.

6.9.95 blei det sendt et spørreskjema til de samme institusjonene for å kartlegge rutiner i samband med målform i eksamensoppgaver.

13.3 Ajourført utgave av *Målbruk i offentlig teneste – Reglar og råd*

I samarbeid med Kulturdepartementet blei det høsten trykt en ajourført utgave av brosjyren *Målbruk i offentlig teneste – Reglar og råd*. Opplaget var 20 000. Utgiver er Kulturdepartementet.

13.4 Informasjon i *Statsspråk*

Informasjon om lov om målbruk i offentlig tjeneste blir også spredd gjennom ei fast spalte i *Statsspråk*. Nr. 1/1995 gav ei orientering om loven og Språkrådets oppgaver i forbindelse med loven, nr. 2/1995 oppsummerte i 11 punkt de viktigste reglene som gjelder for såkalte sentrale statsorgan, nr. 3/1995 gav en oversikt over de regler som gjelder for rundskriv, kunngjøringer, informasjonstilfang o.l. fra sentrale statsorgan.

14 Spørreundersøking om bruk av nynorsk og om "Noreg"/"Norge"

I september–oktober 1995 gjennomførte Språkrådet gjennom Norsk Gallup Institutt A/S ei undersøking om bruk av nynorsk som skriftspråk i private sammenhenger og holdninger til et forslag om å likestille formene "Noreg" og "Norge" i nynorsk.

Det blei gjennomført 4105 telefonintervju av personer over 15 år. Spørsmålet "Når du skal skrive i private sammenhenger – benytter du da som regel nynorsk, som regel bokmål/riksmål eller begge deler omtrent like mye?" gav denne svar-fordelinga: nynorsk 7,4 %, bokmål/riksmål 87 %, begge deler 5 %, ubesvart 0,5 %. De 513 respondentene som svarte "nynorsk" eller "begge deler" på spørsmålet ovafor, blei stilt blant annet følgende spørsmål: "Mener du at navnet "Norge" bør innføres i nynorsk på lik linje med "Noreg", eller bør "Noreg" være det eneste navnet på nynorsk. Spørsmålet gav denne svarfordelinga: "Norge" på lik linje med "Noreg" 70,8 %, "Noreg" eneste navn 19,9 %, vet ikke 7,8 %, ubesvart 1,5 %.

Likestilling av formene "Noreg" og "Norge" hadde størst tilslutning blant respondentene i aldersgruppa 30-44 år. Av de 115 respondentene i denne gruppa var det 78,2 % som svarte ja til at "Norge" burde innføres i nynorsk på lik linje med "Noreg". I aldersgruppene 15-29 år, 45–59 og over 60 år lå det tilsvarende prosent-tallet mellom 67,5 og 70,3.

15 Offentlig målbruk

15.1 Språklig gjennomgåing av offentlige og ikke-offentlige dokument, skjema o.a.

Språkrådet har gjennomgått tekster og oversatt fra én målform til den andre for disse institusjonene:

Sosialdepartementet: St.meld. nr. 35 (1994-95) Velferdsmeldingen, delene 1–3
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet: NOU 1995:18 Ny lovgivning om opplæring; utkast til Ot.prop. om lov om Opplysningsvesenets fonds
Justisdepartementet: forskrift om standardisert oppsett av blanketter til tinglysing
Stortinget: § 13A i Stortingets forretningsorden
Statssekretærutvalget for IT: Den norske IT-veien. Bit for bit
Universitetet i Bergen: spørreskjemaet "Engelsk og du"
Nasjonalt læremiddelsenter: 10 metodiske veiledninger til læreplaner; håndbok; metodisk rettleiing om tilrettelegging av opplæring for voksne
Eksamenssekretariatet: eksamensoppgaver
Statens informasjonstjeneste: vurdering av SIs skrifter, gjennomgått en del tekster
Statens tobakksskaderåd: merketekst på tobakkspakker
Senter for leseforskning: prøver for kartlegging av leseferdighet; idéhefte for lærere
NKS Fjernundervisning: språk- og dokumentlære for lokalforvaltningen
Kunnskapsforlaget: deler av Håndbok i norsk
Aschehoug: Finn-Erik Vinje: Skriveregler, 6. utgave
Telemarksforskning: rettingsmateriell og matematikktester i KIM-prosjektet
Direktoratet for arbeidstilsynet: standard arbeidsavtale Norges Apotekerforening: dataprogrammet NAF-i-NETT
Telenor: annonse; fellestekst på girokonvolutter
Ullevål sykehus: spørreundersøkelse

Videre er det gjennomgått tekster for Rikstrykdeverket, Rusmiddeldirektoratet, Forsvarets bygningstjeneste, Postbanken, Bankenes Betalingsentral, Fokus Bank.

16 Statusvern for norsk

16.1 Generelt

Arbeid for statusvern er tiltak der målet er å sikre den formelle og reelle stillinga for norsk i Norge. Det omfatter den kampanjen som Norsk språkråd driver mot unødvendig bruk av engelsk i norsk, og andre tiltak som sikter mot det samme.

Et eksempel på slike tiltak er rådets engasjement til fordel for en språk-bestemmelse i den nye universitetsloven (se årsmeldinga for 1994). I 1995 blei loven vedtatt med en bestemmelse om at undervisningsspråket ved norske universitet og høgkoler til vanlig skal være norsk.

I arbeidet med engelsk og norsk har Språkrådet i 1995 i hovedsak videreført tiltak fra tidligere år og har kommet med få nye utspill i offentligheten. Sider ved anglo- norskarbeidet har vært diskutert innad på et prinsipielt grunnlag (jmfør punkt 17).

I den nye skriftserien kom i 1995 blant annet rapporten *Norsk som framtidsspråk i arbeidsliv og næringsliv*, med innleggene fra et seminar i 1994. Dette er en viktig statusvernpublikasjon.

Viktige eksterne tiltak i 1995 var utsending av brosjyrer, utdeling av diplom for godt navnevelt og noe annonsering.

Norsk språk og EU har i noen år vært ei viktig sak i Språkrådets statusvernarbeid. EUs utvikling er et av de viktigste uttrykka for internasjonal integrasjon, og det herska en viss frykt for at norsk EU-medlemskap skulle svekke stillinga for norsk som bruksspråk i samfunnet på lengre sikt. Men i 1995 har Språkrådet ikke behandla noen større saker knytta til EU eller EØS-avtalen.

16.2 Navn i neon

Brosjyren *Navn i neon* blei i februar 1995 sendt i ca. 16 000 eksemplar til arkitekter, grafiske formgivere, fotografer, eiendomsmeklere, hotell, restauranter, kafeer og dagligvareforretninger. TV-snutten til brosjyren blei sendt på nytt i NRKs "Fulle fem", 16.02.95, 25.02.95, 20.03.95 og 01.04.95. Det blei annonsert i *På Norske Vinger*, *Finansavisen* og *Byrånytt*.

16.3 "Engelsk er bra, men norsk er bedre i Norge"

Språkrådet hadde i 1995 en annonse i NGS-Lekseboken med mottoet "Engelsk er bra, men norsk er bedre i Norge".

Med utgangspunkt i annonsemotivet trykte Språkrådet i juni 1995 50 000 annonsepостkort med samme motto. Korta blei gjennom byrået "Kort sagt" spredd i 40 000 eksemplar på ca. 260 utesteder i åtte byer. Et restopplag på 10 000 blei spredd fra sekretariatet til ungdomsskoler og videregående skoler sammen med heftet *Ja til norsk*. I oktober 1995 blei det trykt nytt opplag på 40 000 eksemplar for å dekke bestillinger fra ungdomsskoler og videregående skoler.

16.4 Ja til norsk

Heftet *Ja til norsk* blei tilbudt ungdomsskoler og videregående skoler høsten 1995. Heftet blei trykt i et førsteopplag på 20 000 og et nytt opplag på 15 000. Sammen med heftet blei skolene tilbudt postkortet "Engelsk er bra, men norsk er bedre i Norge".

16.5 Diplom for godt navnevelt

I 1995 delte Språkrådet ut 62 diplomer til ulike foretak. Områdene som blei dekket, var Østfold med utdeling i Fredrikstad, Hordaland med utdeling i Bergen, Valdres og Hallingdal med utdeling i Ål og Telemark med utdeling i Skien. På arrangementene er ofte lokale kulturarbeidere og medlemmer av Språkrådet med. Mediene i distriktet er alltid interesserte, og folk fra Språkrådet gav intervju ved alle fire utdelingene.

Blant de firmaene som fikk diplom i år, var *Røde Rappen Produksjon* i Fredrikstad, *Epleskrotten* (selger av brukt datautstyr) i Bergen, *Fjøløstubbyen snøbrettlag* i Valdres og *Olla* (minibank) i Ytre Vinje. Diplomet fra Språkrådet er stadig et tiltak som blir godt mottatt.

17 Fagseminar om språklig purisme

Norsk språkråd arrangerte i november et seminar i Oslo under tittelen "Purisme på norsk?". Seminaret var åpent for alle, og samla femti-seksti tilhørere.

"Purisme" betegner en teori og praksis der man søker å motarbeide fremmed påvirkning på et språk. I norsk språkhistorie er for eksempel motstand mot fremmed-ord av gresk-latinsk opphav kjent.

Seminaret bestod i foredrag både av folk fra Språkrådet og av eksterne krefter, også språkvitere fra Bergen og Tromsø ved sida av Oslo. Blant titlene på foredraga var "Purisme, historisk oversyn", "Purisme og nasjonalisme" og "Purisme og fagspråk". Det var dessuten innlegg om fornorsking av skrivemåten av lånord og om behandling av lånord i islandsk, færøysk og samisk.

Språkrådet hadde også invitert to språkvitere som har inntatt en kritisk holdning til anglonorskarbeidet i Språkrådet, til en paneldebatt. I panelet satt det også representanter for Språkrådet. På denne måten fikk man kombinert faglig drøfting av sentrale spørsmål i norsk språkvern og språkrøkt med en dialog av mer spåkpolitisk karakter.

Innlegga på seminaret vil komme i Språkrådets skriftserie.

Seminaret var et ledd i arbeidet for statusvern for norsk (jamfør punkt 16) og er en ny type tiltak i Språkrådets virksomhet.

18 Norsk språkpris

Kari Gåsvatn fikk Norsk språkpris for 1996 for artikler i avisa *Nationen*. Språkprisen blir gitt for framifrå bruk av norsk i sakprosa.

Geirr Wiggen delte ut prisen på rådsmøtet i Norsk språkråd 18. januar 1996. Prisen er på kr 50 000.

Komiteen bestod av: Pelle Christensen (leder til 26.6.95), Mette Jansen (leder fra 1.8.95), Eva Braathen Dahr (tiltrådte i stedet for Pelle Christensen), Maria Høgetveit Berg og Asgeir Olden.

Statuttene for Norsk språkpris står i årsmeldinga for 1990, side 21.

19 Norsk språk i EU/EØS

Førstekonsulent Dag F. Simonsen hadde i perioden februar–april permisjon for å utrede emnet "Nordens språk i det nye Europa" for Nordisk språksekretariat. Simonsen redegjorde for prosjektet på det 42. nordiske språknemndmøtet i København 15.9.95.

20 Høringsuttalelser

20.1 Utkast til læreplan for fag i grunnskolen

Norsk språkråd uttalte seg i 1995 om utkast til nye læreplaner i norsk, norsk for elever med samisk som førstespråk, norsk som andrespråk for språklige minori-teter og norsk som andrespråk for døve.

Læreplanen i norsk

Om læreplanen i norsk mente rådet at den er faglig interessant og utfordrende, men så krevende at den nærmest blir overambisjøs. Den forutsetter høg motivasjon hos både elever og lærere, og fagdidaktisk kunnskap som lærere flest neppe har, slik at de vil trenge mye etterutdanning, og den har for mye stoff, særlig i tiende klasse.

Problemet er at alt skal underordnes et samhandlingsperspektiv, og at språket nokså ensidig ses på som kommunikasjonsmiddel. Etter rådets syn blir det svært krevende å knytte både deler av tradisjonsdisiplinene, som grammatikk, og nyere disipliner, som språksosiologi, til funksjonelle og elevrelevante sammenhenger.

Den nye organiseringa av lærestoffet viser seg særlig uheldig ved emnet språk- iaktakelse, der planen burde legge mer vekt på de krava til sammenheng som ligger i emnet sjøl, og som peker mot en annen læreprogresjon, spredning i tid og kontinuitet. Det kan ellers se ut som om planen marginaliserer emnet ved å gi stoffet et altfor stort tyngdepunkt i tiende klasse.

Språkrådet mener at det kommunikative ved språket er så sterkt framme i planen at språkets primære funksjon – som tankeredskap, som middel til mental representasjon og behandling av informasjon eller "data" – uteglømmes helt. Rådet mener at planutkastet legger opp til å akseptere gitte bruksmåter mer enn til å skape vilkår for å vurdere dem kritisk. Det fokuserer mer på utvikling av ferdig-heter (elevene skal ta språkbruk i mange fasonger som modell for trening i språkbruk) enn på humanistisk allmenndanning (iaktakelse av og refleksjon over språket og dets bruk i og for seg).

Den største nyorienteringa i forhold til tidligere planer er at muntlig samhandling behandles og betones som likeverdig med skriftlig. Norsk språkråd stiller seg positivt til det, men peker samtidig på at dette er noe som vil skape store utfordringer for lærerne, fordi muntlig språkbruk har vært underbetont i skolen.

Planutkastet fastholder at medier og informasjonsteknologi skal inngå i norskfaget, som ett av fire hovedområder. Språkrådet har vært imot dette helt siden emnene først kom inn i planen for norsk, og viser i uttalelsen til at sentrale fagfolk i bilde- og mediefag mener at emneområdene ikke bør overlates til den lemfeldige behandlinga de i dag får i norskfaget. Medier og informasjonsteknologi står så sentralt i de unges livsverden at de sjølsagt fortjener å behandles som emner i skolen. Hvor naturlig de hører hjemme i norskfaget, kan derimot diskuteres.

Bildemediene får stadig mer å si i norskfaget, uten at faget får tilført nye ressurser, og uten at lærerne har reell kompetanse til å undervise i emnet. Dette gir etter Språkrådets syn grunn til bekymring. Kritisk behandling av media har en marginal plass i utkastet og kommer inn først i ungdomsskolen. I hovedsak dreier det seg om å lære å bruke ikke- språklige medier.

Norsk språkråd ser svært positivt på at utvikling av språklig toleranse og metaspråklig bevissthet nevnes som viktige mål, og sier det regner med at toleranse òg omfatter språklig sjølrespekt. Det er også positivt at planen anbefaler aktivt, skriftlig arbeid med sidemålet alt fra sjette klasse. Språkrådet mener at lærestoffet heller bør organiseres i treårs bolker enn i ettårs, som det er foreslått i planen, for det vil gi læreren et visst rom for egne initiativ i progresjonen. Rådet ser også positivt på at det legges opp til å gjøre den prosessorienterte skrivepedagogikken til normal arbeidsform i skolen.

Norsk for elever med samisk som førstespråk

Om læreplanen i norsk for elever med samisk som førstespråk mente Norsk språkråd at det skillet mellom norsk som morsmål og norsk som andrespråk som ligger til grunn, bør problematiseres. For en del av de elevene som kommer til å følge denne planen, er det ikke uten videre gitt om norsk eller samisk er førstespråk (og andrespråk).

Norsk språkråd ser for øvrig positivt på at verdien av tospråklighet understrekes, og at målet for dette faget ved sida av samisk som førstespråk er funksjonell tospråklighet. Rådet er derimot kritisk til en del formuleringer. Noen av de generelle målformuleringene virker som floskler. Når det gjelder utvalget av forfattere som skal leses, og av språklære- eller grammatikkemner, virker begge deler heller vilkårlige.

Norsk som andrespråk for språklige minoriteter

I kommentaren til læreplanen i norsk som andrespråk for språklige minoriteter peker Språkrådet først på at det ser ut til å gå mot omlegging av opplæringa av elever fra språklige minoriteter i Norge, ved at modellen med en nokså sentral rolle for morsmålet svekkes. Rådet skriver: "Norsk språkråd kan ikke se at det [...] verken i norsk eller internasjonal forskning er kommet fram resultat som skulle tilsi ei forandring i den opplæringsmodellen som ligger nedfelt i M87. Rådet vil derfor gå inn for at elever fra språklige minoriteter framleis skal få tilbud om undervisning i morsmålet sitt i grunnskolen, og at forslaget om læreplan for denne undervisninga snarest blir sendt ut til høring."

For øvrig er Norsk språkråd i det store og hele positiv til utkastet, som klart og greit grunngir hvorfor det trengs et eget norskfag for denne gruppa, og peker på hvordan dette faget skiller seg fra morsmålsfaget norsk. Det vektlegger allsidig muntlig og skriftlig ferdighetsutvikling på norsk og språklig innsikt og bevissthet, og gir forholdsvis stort rom til lesing, både av norsk litteratur og av litteratur fra andre kulturer.

Språkrådet har innvendinger på noen punkt. Det gjelder blant annet den første opplæringa i lesing og skriving, som står sentralt i all begynnende språkopplæring. Rådet savner her en samla omtale av hvordan begynneropplæringa skal tilrette-legges for elever uten en nødvendig basis, i innledningen til planen.

Videre mener Språkrådet at skjønt det ikke er obligatorisk opplæring i skriftlig bruk av begge målformer for disse elevene, kunne det vært markert klarere i utkastet at den målformen som er elevenes sidemål, skal være en integrert del også av dette norskfaget. Og nynorsk litteratur, særlig litteratur for barn, må ivaretas langt bedre i den endelige planen.

Kunnskaper om det som særmerker det norske språksamfunnet, har etter rådets mening fått for liten plass, og kunnskaper om de andre nordiske språka er nærmest fullstendig neglisjert. Det siste kan ikke godtas i en læreplan for et norskfag.

Norsk som andrespråk for døve

Språkrådet ser positivt på at døve elever i norsk grunnskole skal få et opplærings-tilbud som er bedre tilpassa deres behov og forutsetninger, med funksjonell tospråklighet i tegnspråk og norsk som mål.

Språkrådet har fått planen for tegnspråk til uttalelse, men kjenner seg ikke kompetent til å vurdere den.

Språkrådet ser både positive og negative sider ved at norsklæreplanen for de døve bygger på læreplanen for hørende elever, men ville ha foretrukket en norskplan med sjølstendig utforming for de døve.

Ei uheldig side av den løsningen som er valgt, er at omtalen av muntlig samhandling dels gjelder kommunikasjon via tegnspråk, dels kommunikasjon via talt norsk. Enkelte steder virker dette ganske forvirrende.

I tillegg til allmenne merknader til utkastet peker Språkrådet på en misvisende formulering på side 2 i utkastet: "Døve elever har ikke plikt til opplæring i både nynorsk og bokmål. Elevene bør imidlertid selv kunne velge om de vil ha opplæring i begge målformer." Av planen ellers går det fram at det er den skriftlige opplæringa i sidemålet som ikke er obligatorisk, men at alle skal få tilbud om å lære å skrive sidemålet. Det tilbudet er Språkrådet glad for.

20.2 NOU 1995: 18 Ny lovgivning om opplæring

I høringsuttalelsen går Norsk språkråd spesielt inn på punkta om parallellutgaver av læremidler, den språklige godkjenningsordninga og målformer.

Parallellutgaver av læremidler

Norsk språkråd går sterkt imot en avgrensning av ordninga med parallellutgaver til bare å gjelde lærebøker. Hittil har hovedregelen vært at kravet om parallellutgaver gjelder alle læremidler som ikke er meint som reint sporadiske innslag i undervisninga. Elevene bør ikke få et dårligere tilbud om læremidler på egen målform enn det de har i dag. Dette hensynet må gjelde uansett medium og publiseringsmåte. Elektroniske hjelpemidler får større og større plass i skoleverket, og Språkrådet mener at vilkåret for å ta slikt tilfang i bruk i undervisninga, framleis bør være at det er tilgjengelig på begge målformene. Språkrådet foreslår at departementet, eventuelt Nasjonalt læremiddelsenter, blir ansvarlig for å gi oversikt over tilfang som fins i parallellutgaver, slik at skoleeierne, som skal ta stilling til hvilke læremidler som skal brukes, får et reelt valg.

Språklig godkjenning av lærebøker

NOU 1995: 18 legger opp til at den statlige godkjenninga av lærebøker skal falle bort. Norsk språkråd ser den språklige granskinga som en heilt nødvendig kvalitetssikring for å få rett og godt språk etter bokmåls- og nynorsknormen og en klar og presis språkføring. Vi peker på at uten kontrollen i Språkrådet risikerer vi å få lærebøker med mer eller mindre private normvarianter i strid med lærebok-normalen. Den offisielle normen, bygd på stortingsvedtak, kan ha vanskelig for å holde stand mot mer vilkårlige språknormer som kan skifte med lærebokforfattere og forlagsredaktører. Sjøl om forlaga knytter til seg norskkyndige medarbeidere, vil vi få et mindre enhetlig lærebokspråk. Vi går mot utsagnet fra NOU-utvalget om at språkgranskinga skulle være en fare for ytringsfriheten. Det skjer ingen ensretting i Språkrådet av det språklige særpreget forfatterne og oversetterne

gir bøkene. Derimot er det en styrke, også for innholdet, at Språkrådet peker på feilaktige opplysninger eller prøver å hindre utsagn som kan fremme språklig intoleranse. Vi har tidligere tatt til orde for å utvide språkgranskninga til også å gjelde hjelpe-, arbeids- og valgfagsbøker, og vi holder oppe det framlegget. I forbindelse med KUFs handlingsplan for informasjonsteknologi i norsk utdanning 1996–99 ber vi dessuten om at det utredes regler for godkjenning av elektroniske hjelpemidler.

Norsk språkråd er godkjenningssinstans for ordlister. Vi peker på det krevende arbeidet med å få fram ordlister som gir korrekte opplysninger om rettskriving og læreboknormal, og tilrår at godkjenningsordninga må holdes oppe.

Målformer I lovteksten om målformer ber vi om at denne formuleringa tas inn først: *Opplæringsmålet skal være bokmål eller nynorsk.*

Norsk språkråd ønsker en tydeligere presisering av det lovutkastet sier under § 2–4 Målformer i grunnskolen, og har kommet med følgende forslag til ordlyd i annet ledd: *I den muntlige opplæringa kan elvene bruke det målet de taler hjemme, og læreren skal i ordtilfang og uttrykksmåte ta hensyn til talemålet til elevene. I tavleundervisning, prøver, meldinger og annen skriftlig framstilling overfor elever og hjem i grunnskolen (1–10) skal undervisningspersonalet og skoleledelsen nytte opplæringsmålet. Fra og med 8. klassesetrinn har den enkelte elev krav på at prøver med norsk tekst i andre fag enn norsk skal gis i den valgte hovedmålformen.*

Språkrådet ber videre om å få inn et nytt siste ledd i § 3-3, Innholdet i videre-gående opplæring:

Undervisningspersonalet og skoleledelsen skal i tavleundervisning, prøver, meldinger og annen skriftlig framstilling overfor elever og hjem ta hensyn til den hovedmålformen eleven har valgt. Den enkelte elev har krav på at prøver med norsk tekst i andre fag enn norsk skal gis i den valgte hovedmålformen.

Nou 1995: 18 foreslår å oppheve allmenn stemmerett om skolemålet og de stemmeberettigedes mulighet til å kreve skolemålsavstemning. Språkrådet etterlyser nærmere regler for hvordan kommunene skal ta seg av skolemåls spørsmål hvis den lokale folkeavstemningen faller bort. Vi går inn for å holde på praksisen med rådgivende avstemning, det er ikke uten grunn at denne ordninga har en over 100 år lang tradisjon og har løst et allment kulturspørsmål på demokratisk vis.

Om reglene for klassesdeling etter målform sier Språkrådet at det bør være minst ti elever igjen i utgangsklassen når det blir oppretta parallellklasser. Vi mener ellers at *foreldra* og ikke *kommunen* skal bestemme ved hvilken skole tilbudet om egen klasse med en annen målform skal gis.

Norsk språkråd tar dessuten opp et gammelt krav: at det lovfestes rett til skriftlig opplæring i begge målformer de tre siste årene i grunnskolen. I språkblanda klasser på ungdomstrinnet får en 8.-klassing med annet hovedmål enn opplæringsmålet for skolen inga undervisning i sin målform. I 9.–10. klasse får eleven sidemålsundervisning.

21 Rådet for skriftkultur

Rådet for skriftkultur er et tverrfaglig samarbeidsorgan som arbeider for å styrke og verne den samla skriftkulturen i landet. Det er partipolitisk og språkpolitisk ubundet. Rådet blei stifta i 1985 av en rekke organisasjoner med tilknytning til bibliotekvesen, forfatter- og forlagsvirksomhet og undervisning. Rådet har de siste åra engasjert seg sterkt i arbeidet med å få etablert et Senter for skriftkultur ved det nye Nasjonalbiblioteket.

Norsk språkråd har observatørstatus og er representert på rådsmøta. Ingrid Dahlø var til stede på årsmøtet i Rådet for skriftkultur 15.11.95.

Samme dag arrangerte Rådet for skriftkultur et seminar om språket i kringkastingsmedia. Tor Guttu fra Riksmålsforbundet og Olav Randen fra Noregs Mållag innleda til debatt.

22 Elektroniske hjelpemidler i språknemndenes arbeid

Språkrådet deltok i planlegging og gjennomføring av Nordisk språksekretariats konferanse "Elektroniske hjelpemidler i språknemndenes arbeid" i Oslo 13.–15.10.95. En konklusjon på konferansen var at de nordiske språknemndene vil holde hverandre orientert om arbeidet med å bygge opp elektroniske spørsmålsarkiv.

Språkrådet har videre overfor Humanistisk datasenter i Bergen signalisert interesse for å delta i arbeidet med en norsk korpus (Norsk infrastruktur for språklig teknologi).

23 Det nordiske språksamarbeidet

Språknemndene i Norden rådfører seg med hverandre og utveksler møtereferater, skrifter og annet tilfang som kan være av interesse. En stor del av dette arbeidet foregår gjennom Nordisk språksekretariat.

Nordisk språksekretariat er oppretta av Nordisk ministerråd som et samarbeids-organ for språknemndene i Norden og andre som arbeider med nordiske språk-spørsmål. Språksekretariatet arbeider for å verne og styrke det språklige felles-skapet i Norden og for å fremme den nordiske språkforståelsen.

Medlemmer fra Norsk språkråd i representantskapet i Nordisk språksekretariat er Aslaug Ligaard og Kjell Venås. I styret i Nordisk språksekretariat er Kjell Venås medlem og Aslaug Ligaard varamedlem. Språksekretariatet hadde det årlige representantmøtet sitt 14.9.95 på Schæffergården ved København. Styret i Nordisk språksekretariat har hatt tre møter i 1995. Mer om virksomheten i Språksekretariatet finner en i *Språk i Norden 1995*, som er et felles årsskrift for de nordiske språknemndene og Nordisk språksekretariat.

Arbeidet med nyord fortsetter parallelt i Danmark, Norge og Sverige.

Det 42. nordiske språkmøtet blei holdt 15.–17.9.95 på Schæffergården ved København med Dansk Sprognævn som arrangør. Fra Norsk språkråd var disse med: Tove Bull, Ingrid Dahlø, Ingeborg Donali, Jon Grepstad, Dag Gundersen, Åsta Norheim, Dag Finn Simonsen, Kåre Skadberg, Kjell Venås og Geirr Wiggen. Dag Gundersen, Dag Finn Simonsen og Kjell Venås holdt innlegg med titlene "Om litteraturens bidrag til ordforrådet", "Nordens språk i EUs Europa" og "Talemålet, litteraturen og norma i nynorsk".

I sekretariatet har Åsta Norheim tatt seg av arbeidet med de nordiske sakene.

Rapporten *Nordisk nytte*

Rapporten *Nordisk nytte*, utarbeidd av ei arbeidsgruppe nedsatt av Nordisk ministerråd, blei overlevert til de nordiske samarbeidsministrene 12. oktober 1995.

I rapporten blir det foreslått at Nordisk språksekretariat skal flyttes til Helsingfors og slås sammen med Nordiska språk- och informationscentret. Sam-tidig blir det foreslått at finansieringa skal gå over til å bli overveiende nasjonal, det vil si finsk.

Språkrådet tok opp denne saka i brev av 1. november 1995 til Kulturdepartementet.

I brevet blir det pekt på at de to institusjonene har klart atskilte vedtekter og arbeidsoppgaver. Språksekretariatet har et overgripende nordisk mandat, mens Språk- och informationscentrets virksomhet først og fremst retter seg mot Finland og finske forhold.

Språkrådet sier at det absolutt er behov for et fellesorgan med nordisk språksamarbeid og språkforståelse som eneste oppgave. Språksekretariatet arbeider med saker som språknemndene ikke har mandat eller kapasitet til å påta seg. Det blir vist til sekretariatets omfattende virksomhet med avholding av møter, kurs og konferanser og utgivning av skrifter av forskjellige slag. – Rapporten *Nordisk nytte* sier sjøl at "Resultatkvaliteten er gjennomgående god".

Språkrådet viser videre til at da Språksekretariatet blei oppretta i 1978, blei det fastsatt i vedtektene at det skulle plasseres i tilknytning til en av språknemndene i Danmark, Norge eller Sverige. Seinere har det vist seg at plasseringa i Oslo har fungert svært godt.

Brevet til departementet avsluttes slik:

"På denne bakgrunnen vil Norsk språkråd sterkt anbefale at Nordisk språksekretariat fortsatt skal være plassert i Oslo med de samme oppgavene som i dag, og at virksomheten finansieres over Nordisk ministerråds budsjett."

Oslo, januar 1996

Geirr Wiggen
leder

Arnold Thoresen
kontorsjef